

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

A hirdetés első soráig egyszer 30 fill.
Utána minden következő sor 15 fill.

Nyitási díj 40 fill.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetem
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 151.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd augusztus 11.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezérórk: A bankkarti szünetnapja.
A kormány lemond?
Mintakertészet Aradon.
Fölépítik a gazdasági munkások lakásokat.
A nagyváradi püspök halála.
A szegedi katasztrófa.
Akk a főherceg protezszt.
A menyecské panasza.
Detektívek királya.
Herr Oberleutenant Lukács.
Blaháné és Fráter Loránt a Vigaszínház tagja.
Gyermekszerelem.
Váltóhamisító gavalér.
Puszitító viharok.
A románok a királyhoz.
Megszökött színésznő.
Az új pénzügyigazgató.
Felekezeti igazgató.
Társa: Képek a Lipótmezőről.

A bankkarti szünetnapja.

Arad, augusztus 10.

Ma lépett életbe a bankkarti. Magyarország pénzforgalmában bizonyítvánnyal történelmi nevezetességű dátum: az első eset, amikor a tőke urai, a hitel gazdái és a pénznek legelső középponti forrásai egységes megállapodásra, kötelező egyezségekre léptek. Kinnal-keservesen jutott össze ez a bankkarti s talán ez az első alapja a jövődőlésnek, hogy az nem lesz hosszú életű. De ez egyéb körülmények révén is kétségtelen: a versenyt az üzleti életben hosszú időn át megbénítani nem lehet és azok a kartellált intézetek,

amelyek az eredményes versenyre építettek jövődőlésüket, előbb-utóbb részt fognak azon ütni s lassanként roncsokban hullik le annak vaspántja.

Most azonban a kísérlet életbelépett és ma már tanulmányozható, hogy mint fogadja azt, annak első hatásait a kísérleti nyul: a közönség. Mert ha a kartell éle közvetlenül a vidéki bankok ellen van szegve, az természetesen a hitelt igénybe vevő közönséget vágja meg. S a közönség annál nagyobb nyugtalansággal várhatja annak következményeit, mert a kamatláb-emeléseket természetesen a közönségre hárítják és néha megesik, hogy az áthárítás után a kamatlábemelés még egyszer akkora lesz, mint a minő mértékben az áthárító intézetet érték.

Az aradi pénzügyintézetek, természetesen, szintén megérzik a fővárosi nagy pénzügyintézetek szeretetreméltóságát. Miután az osztrák pénzügyintézetek szintén hasonló kartellben állanak, a vidéki pénzpiac számára pedig Budapesten és Bécsen túl nem terem tőke, a vidéki pénzügyintézetek fogcsikorgatva, de kénytelenek a kamatlábemelést követni. Annak az egészségtelen állapotnak, hogy Magyarországon minden szellemi és anyagi erőt, minden forgalmat egy középpontba gyömöszölnök, hogy hatalmas vidéki középpontok fejlesztéséről eddig se kormánypolitika, se pedig a gazdasági körök nem gondoskodtak, — egyik szimptomája az a tehetetlen állapot, amelyben a vidéki pénzügyintézetek vannak. Hatszáz vidéki pénzügyintézet, vagy ennél is több tesz számot az országban, s mindezek

nem tehetnek többet a fővárosi bankkartiell szemben az egyszerű tiltakozásnál, amelyre ugylátszik, Lánzy és Kornfeld versenyt fűtyülnek.

A pénz tehát ezzel mesterségesen megdrágult. Szerencsére nem oly ismeretlen állapot ez nálunk. A múlt évben ép ilyen időben kezdődött meg az Osztrák-Magyar Bank rátájának növekedése, amely eljutott a hat százalékgig és a hat százalékon túl is eredményezett valamit: a hitelmegvonásokat. A magyar közgazdaság, az ipar és kereskedelem kibirta azt is s talán ebből az erőpróbából merítették a fővárosi bankurak a bátorságot ahhoz, hogy a kamatlábon, a jegybank és a nemzetközi viszonyok hozzájárulása nélkül, az aranyözlés figyelmen kívül hagyásával, egyedül az osztalékok és tantiémek érdekében, csavarjanak egyet. Hát kibírjuk ezt is.

De a mint tavaly, az abnormis bankkamatláb idején, talán most se fölösleges, hogy az aradi pénzügyintézeteket a hivatásukból folyó köteleességükre intsük. Az aradi pénzügyintézetek helyzete ma kedvezőbb, mint tavaly volt: akkor minden pénzforgás megdrágult, nemcsak a magánpénz, hanem az Osztrák Magyar Bank hitele és a betét is. Most azonban a jegybank hitele megmaradt olcsó pénzforgásnak, s hisszük, hogy a banknak aradi fiókintézete, mint eddig, ezután is a legmesszebb menő előzékenységgel és méltányossággal fogja e részben az aradi piac igényeit kielégíteni. Megmaradt a betét, amelynek kamatlábát tudunkkal szintén nem emelték. Ha az aradi pénzügyintézetek a kartell-

Képek a Lipótmezőről.

— Fővárosi levél. —

A budapesti Hűvösvölgy egyik rejtett zugában, sűrű park mélyén, emelkedik a hatalmas középület, az *élőhalottak tanyája*. E néven ismeri a nagyközönség és többet nem is igen tud róla, a falai között lejátszódó tragédiák híre csak néha jut el a külvilágba, egy-egy szenzációs esemény révén. A belső életről csak igen kevesen tudnak valamit és így természetesen igen sok téves nézet terjedt el róla.

Szomorú világ az, amelyet a rideg kőfalak maguk közé zárnak. A latin közmondás azt tanítja, hogy aki nem tud imádkozni, menjen a tengerre, de aki az élő-halottak szomorú tanyáját ismeri, elfelejti az imádkozást is. Nincs a természetben csodálatosabb, kegyetlenebb a beteg elménél.

Néhány képet mutatok be, néhány apró eseményt mondok el, amelyek leginkább jellemzik az ottani életet. A mozaikszervi kép-törödésk összerakítását a türelmes olvasóra bízom.

Az épület középső részét az orvosok és a hivatalnokok lakása, továbbá a hivatalos helyiségek foglalják el, a jobb szárnyon a női, a bal szárnyon a férfibetegek osztályai vannak. A férfibetegek nyolc osztályon vannak elhelyezve, az első emeleten az urak betegek, a föld-

szinten és a második emeleten a harmadosztályú betegek tartózkodnak.

Tekintsük első sorban az első emeleti osztályokat. A látogatót zárt folyosóra engedik, amelybe a II-es és az V-ös osztályok nyílnak. Az V-ös osztályon van a megfigyelő, itt tölti az ujonnan fölvetett beteg az első éjszakát és ha nyugodtan viselkedik és nincs kimerülve, a második nap már felöltözködhetik és szabadon járhat a zárt folyosón, nyáron pedig a többi beteggel együtt az erdőkeribe vezetik.

Tekintsük az V-ös osztály folyosóját. A karosszékekben és dívánokon egykedvűen ülő és heverő betegek között egy 35—36 éves férfi jár cammogva, foltozott, összekent ruhában. Egyik betegtársa megszólítja:

— Szervusz, Béla! Hogy vagy? Mikor megy haza?

— Holnap reggel.

— Biz'os?

— Csak nem gondolod, hogy a levegőbe beszélek! Tegnap irtam anyámnak és feleségemnek, hogy vigyenek haza, ma megkapják a levelet és holnap eljönnek értem.

— Hát a koronázásod mikor lesz?

— Jövő csütörtökön.

Ez a beszélgetés hónapokon keresztül napról-napra ismétlődik. A holnap csak nem akar elérkezni. De a koronázás biztosan meglesz. E rögeszme a paralízis progresszívával járó nagyszámú mániából ered. E betegség egyike a leggyakoribbaknak az elmegyógyító intézetekben. A beteg arca lárvaszerű, beszéde akadozó,

könnyen ingerelhető és butaságánál fogva ropant kiálthatatlan. Az agyalágyultak nagy része nagyszámú mániában szenved, ők az elmegyógyító intézetek közismert királyai, császárai és istenei.

Az egyik karosszékekben kövér, hirtelen-szöke, pislogó szemű bácsi ül. Volt pap, hevenybutaságban szenved és hipohonder. Ha ebédelni hívják, panaszkodik, hogy nagyon beteg, nem tud enni; az ápoló erővel hurcolja az asztalhoz és csak negynehezen bírja rá, hogy az evéshez hozzálasson. De aztán már nem szükséges a biztatás, fölfal mindent, a mihez hozzájut.

Köröskörül a demenciások egy egész muzeuma lebegek. Nyomasztó érzés fogja el a látogatót és tovább sétál. Az V-ös osztályba nyílik a VII-es, a dühöngő betegek osztálya. Itt is tulnyomóak a demenciások. Egy fiatalember mereven megbámulja a látogatót. Szólít-suk meg.

— Hogy hívják?

— Hagó.

— Hány éves?

— Krumpfi.

— Mikor voltak itt szülei?

— Holnap este.

— Mikor megy haza?

— Holnap reggel.

— Hogyan hívják családi nevén?

— Pastra.

— Hol van most?

— Krumpfi.

lált bankokra rá is vannak utalva és azok megdrágult feltételeivel szemben nekik is fedezetet kell keresni, minden erejükkel igyekezzenek azon, hogy a közönséggel szemben a bankkارتell hatásait minél kevésbé kelljen éreztetniök. A múltnak dicséretes tapasztalatai után kizártuk a lehetőséget, hogy az aradi bankok a kartell révén nyerni akarjanak és a három nyolcad százalékos rátaemlést egy vagy másfél százalékkal adják tovább a közönség vállára. De ha ettől tartózkodnak, ez még nem elég, annak kell módját találniok, hogy a bankkارتell hatása ideleln a legcsekélyebb mértékben, csupán az elkerülhetetlen szükség által parancsolt határig érvényesüljön. Szébb, föl-emelőbb lenne, ha így szólhatnánk: most mutassák meg a vidéki pénzügyeztetek, hogy ilyen rendkívüli esetekkel szemben, a maguk eszközeivel is teljesen megóvják a közönséget a fővárosi pénzügyi határaitól. Sajnos, ezt alig mondhatjuk. De azt elvárja az aradi közönség, azoktól a pénzügyeztetektől, amelyek tisztán az aradi talajból fakadtak, ennek levegőjében nőttek nagygyá és ennek forgalma élteti őket, amelyek a fővárossal szemben eddig függetlenek és szabadok maradtak, hogy ennek a közönségnek érdekét nem hagyják figyelmen kívül és azt az önzetlenségig menő gonddal vigyázzák, óvják, — azon a kis időn át, amíg ez az erkölcselen, jogtalan és fáiánk bankkegyezmény összeomlik.

A néppárti főispán beiktatása. Alsókuinból jelentik, hogy Zmeskal György vármegyei főjegyző augusztus 24-én hiv. összevont a rendkívüli közgyűlést, mely Bulla György főispánt fogja beiktatni. Délután lesz a rendes közgyűlés, amelyen betöltésre kerül az alispáni és ennek betöltésével esetleg újraválasztásba jövő többi állás. Alispánná Zmeskal György vármegyei főjegyző, főjegyzővé Csillaghy István trisztinai főszolgabíró, trisztinai főszolgabíróvá Ifj. Balla György tiszteletbeli főszolgabíró és szolgabíróvá Mészáros Dezso tiszteletbeli szolgabíró lesz valószínűleg egyhangúlag megválasztva. Tudósítónk jelentése szerint ilyenformán az egész központi tisztikar a néppártból fog kikerülni.

A kormány lemond?

Kalandos hírek az általános választói jog miatt.

Kossuth Ferenc miniszterelnök.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 10.

Nem először terjed el most annak a híre, hogy a kormány az általános választói jog miatt kénytelen lesz beadni lemondását, mert a király nem fogadja el a javaslatnak azt a formáját, amelyet a kormány a választási törvényről eléje terjeszt. Most ismét olyan hírt jelentenek Bécsből nem teljesen kompetens forrásból, hogy a kormány beadta lemondását. A jelentést itt adjuk:

Wekerle miniszterelnök legutóbbi ischli audienciája alkalmával a sok ugynevezett „folyó” ügy között előterjesztette ő felségének a választói reform törvénytervezetét is, mely tudvalevőleg a plurális rendszeren épül fel. A miniszterelnök hosszasan referált a javaslatról és megismertette a királlyal annak főbb elveit. A király — mint a félhivatalos annak idején jelentette — „kegyesen” fogadta ugyan a miniszterelnök előterjesztéseit, de ugyanazt felelte neki, amit már Andrássynak három ízben mondott, hogy a plurális választói reformhoz nem járul hozzá, mert a paktumban világosan ki van mondva, hogy a választójog szűkebb keretű nem lehet, mint amelyet a Kristóffy javaslat állapít meg. Ez pedig az általános, egyenlő és titkos szavazati jogot tartalmazza. Wekerle miniszterelnök erre kifejtette ő felsége előtt, hogy a javaslat a minisztertanács egyhangú megállapodása és ha a felség ahhoz nem járul hozzá, úgy a kormánynak nem marad egyéb hatra, mint hogy lemondását beadja. A lemondás azonban csak formálisan történt meg, amennyiben azt a miniszterelnök csak bejelentette, de nem nyújtotta át ő felségének, aki azt felelte, hogy elhatározását fenntartja magának és kérte

a miniszterelnököket, hogy a kormány az őszi ülészek megnyitáig maradjon hivatalában. A kabinet tényleges lemondása a legközelebbi minisztertanácsban fog bekövetkezni, amely a király születésnapja után fog megtartatni. Ezen a minisztertanácsban a kabinet összes tagjai alá fogják írni a lemondási okiratot, melyet azután el fognak küldeni ő felségének. A király döntése, hogy elfogadja-e a kabinet lemondását, vagy nem, csak ezután fog bekövetkezni.

Eddig szól a bécsi tudósítás, melyet a köteles fenntartással közlünk.

Budapesti politikai körökben beszélnek, hogy a legutóbbi minisztertanácsban, amelyben a plurális választói jog fölött döntöttek, Kossuth Ferenc hevesen ellenkezett Andrássy javaslatát és csak azzal a fenntartással járult hozzá, ha ahhoz a király is megadja beleegyezését. Ilyen körülmények között bizonyosra vehető, hogy ha a király a Wekerle-kabinet lemondását elfogadja, úgy Kossuth Ferenc lesz a miniszterelnök, aki egy tisztán függetlenségi politikusokból álló kabinetet alakítana. A függetlenségi párt zöme — még a Hollócsoporthoz is — ugyanis az általános, egyenlő választói jog híve.

TANÜGY.

(—) Román tanítók gyűlése. Az aradi görögkeleti püspökség hatásköre alá tartozó I—VII. espereskerületi görögkeleti román tanítók egy-ülete most tartja évi rendes közgyűlését Márlaradnán. A közgyűlés tegnap istentisztelettel kezdődött a márlaradnai görögkeleti templomban. Tegnap pedagógiai ügyeket, ma pedig az egyesület belső ügyeit tárgyalták. A közgyűlés, melyen az említett kerületekhez tartozó, majdnem valamennyi román tanító részt vett, holnap ér véget.

(—) Tanítók közgyűlése. Az A. V. T. E. elnöksége a következő sorok közlésére kért föl bennünket: A magyarországi tanítók országos bizottsága és az Eötvös-alap augusztus hó 21-én és 22-én tartják évi közgyűlésüket. Akik az említett közgyűléseken részt óhajtanak venni, ezen szándékukat augusztus 13-ig Szabó Bu-

E közben egy karcu, intelligens külsejű, csinos flatalembert furakodik a látogatóhoz, kiváltképpen, hogy ha hölgylátogató is van jelen. Igen jó kedvű fű, de viselői folyton bántják, szakadozottan beszél, a kérdést maga teszi föl, de beszédközben folyton foglalkoztatják képzelete szüleményei. Az asztal alá szól: „Megmondtam magának, hogy hozzám ne szóljon többet, maga rongyos paraszt.” De azután rögtön folytatja összefüggéstelen beszédét, melyben képzelet gyilkosok szakitják félbe; eissalad pár lépésnyire, szidva öldözőjét: „A rongyos paraszt meg akarja ölni a leánykámát. Nem tudja maga, hogy én vagyok a méltóságos ur, a haza disze, Petőfi Sándor, Széchenyi István. Csak még egyszer kerüljön a szemem elé, maga szegény paraszt.”

Az egyik sarokból cívakodás hallatszik, egy maniatikus pap pöröl az ápolókkal.

— Kutya meleg lesz itt, ha kimegyek innen. Ki fog vért izzadni azért, hogy ép ésszel a bolondok közé sárlak?

A tapasztalt ápoló kérleli, hogy őt majd ne zárassa börtönbe, hiszen ő nem rosszakarója és erre lecsendesedik a dühöngő, különösen a mikor az ápoló megígéri, hogy majd ki csempéssz levelet a hűvekhez.

A falhoz támaszkodva, 35—40 éves, egészséges külsejű férfi áll, csak elmélázó szemében látható, hogy lelke nincs jelen. Valósággal lelketlen test, az ápolók veszik enni, aludni, magától egy lépést sem tesz, félnapig áll egy helyben mozdulatlanul. Az a rögeszméje, hogy

halálra van ítélve és most a siralomházban van. Érdemes, hogy nagy ritkán, hogy ha valami kizárja közömbösségéből, eléggé rendszeresen beszél, sőt apró verseket is ír.

Az egyik ablakmélyedésből harsogó orrfúvás hallatszik, a trombitaszóhoz nem is lehet hasonlítani, még a szárnykürt hangja is alig éri el. A beteg az eleven levegőt fulja magából három év óta. Eleven levegőt tölt meg a vérért, az áramlik testén végig és az sugja folyton fülébe: „Ne félj Béla, minden jó lesz, minden itt töltött napért ezer forintot kapsz.” Vagy: „Ud Béla, csak a fejét, hogy meg ne sántuljon.”

Egyik asztal mellett sovány, sápadt urlember ül és télen-nyáron, reggel-este ugyanazzal az egykedvűséggel mondja el mondókáját: „Adjatok egy cigarettát, az apád lelkit, cigarettát adjatok, egy cigarettát...” De akkor is folytatja, a mikor füstölő cigaretták van kezében.

Visszajövet a sárt előfolyosóról a II-ös osztályba mehetünk, ahol a nyugodt betegek tartózkodnak. Itt van a társalgó is, ahol zenével és társasjátékkal rövidítik meg a végtelen hosszú napokat. Csupa csendes beteg, legnagyobbrészt agyalágyult. És a betegség egyseknél külsőleg csakis az elhalt idegzetű, földszéri arcon látszik, továbbá az akadozó beszéden. Gondolatvilágukra nézve jellemző, hogy nem tudják megkülönböztetni az ábrándot a valódi, innét a nagyzást rögeszmé. Ha az agyalágyult pénzről ábrándozik, milliómosnak

képzeli magát. Jellemző példája ennek Miklós ur. Annak nemcsak egy címe van, hanem egész sor. „Az élő Istenség, az eleven biblia, Ausztria Magyarország királya, Amerika kormányzója, Azsia bölcse Salamonja, Ausztrália mestere, Afrika lordja, a Gresham vezérigazgatója, stb. stb.” Az ő lelke misztérium. Főelve: Egy ur és egy nő egy pár. Csak az a baj, hogy az emberiség alszik és nem érti meg őt.

Szomorú alakja a II-ös osztálynak egy öregedő, gerincsorvadásos beteg. Történelmi nevet visel, szép vagyona van, de senki sem gondol vele. Fogal kihullottak és napról-napra panaszkodik, hogy azért nem tud enni; rongyos, p'zskos ruhában jár. Tízennégy éve van bent, azóta senki sem néz feléje. Igaz, hogy senki sincs a világon, csak — anyja.

A társalgóban eleven élet van. Egy csomó fiatal gyerek — inbecillus — vigad egészen gondtalanul. Ezek azok, akik gyermekkorukban az enfiants terribles-ek. Egy részük születése óta abnormis, más részük a rossz nevelés áldozata, néha pedig egy szerencsétlen esemény dölje föl a gyerekkor ember lelkét és elvesztí az egyensúlyt. Egy szerencsétlen gyerek — elsőkelő ur család tagja — erkölcsi egyensúlyát az dulta föl, hogy anyját egy kétes hírű szálába látta besurranni egy idegen urral.

A harmadosztályos betegek sorsa csakugyan szomorú. Egy részük szalmazsákban fekszik a padlón, de azért egy részük még itt is király, milliómos. — Kellő is van közöttük,

gdth László titkárnál (Budapest, VII. Damjanich-u. 34. sz.) bejelenteni, hogy a féláru vasutjegyeket a titkár elküldhesse. A bejelentéshez 10 filléres levélbélyeg melléklendő.

Mintakertészet Aradon.

Ajánlat a városnak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 10.

Az elmúlt év őssén akció indult meg Aradon a piaci árak lecsökkentésére. A városi tanács tárgyalásokat folytatott a gáji gazdálkodókkal a konyhakertészet intenzív működése érdekében, de jelentősebb eredményeket nem tudott elérni. Egyedül a már több ízben ismertetett Pichler János ajánlat keresztülvitele maradt meg reményül. Ezt a reményt azonban eloszlatta a belügyminiszter, aki az elmúlt héten leiratban értesítette a tanácsot, hogy nem erősíti meg a Pichler János földbérletének meghosszabbítását kimondó közigyűlési határozatot s a szóban lévő 294 hold városi föld parcellázására hívta fel a város közönségét.

A piaci drágaság csökkentése érdekében indított akció ezzel be is fejeződött volna a maga eredménytelenségében, ha a véletlen most közbe nem szól. Az elmúlt hét szombatján ugyanis Varjassy Lajos polgármester címére levél jött a bajai mintakertészeti telep igazgatójától, Hegedűs Jánostól. A levélben Hegedűs elmondja, hogy hajlandó volna Aradon egy mintakertészeti telepet létesíteni, ha ebben a vállalkozásában a város anyagilag támogatná őt.

As ajánlat szerint a város 50 hold földet engedne át teljesen díjtalanul Hegedűsnek, lehetőleg olyan helyen, ahol víz van. Ezenkívül 60.000 korona építési költséget és husz éven keresztül évi 6000 korona pénzbeli segély biztosítását kéri Hegedűs, aki mindezeknek ellenében évente 7000 korona értékű konyhakertészeti és egyéb terményeket szolgáltatna át a városnak. A terményeket természetesen a város értékesítené. Husz év után a város birtokába menne át a telep, minden újabb kiadások nélkül.

As ajánlatnak szociális szempontból üdvös

egy fiatal asidőgyerek, aki már évek óta lakója a szomorú tanyának. Előbb egy levelebből közlök pár sort, hogy gondolatvilágát megismerjük.

„Isten (ist en) rendelésének tartom, hogy most itt vagyok. A nevem Stark. S. — szent, ark — angyal. Somodi (ez is nevem) — Somnambule — látnok. Kakasmellű vagyok: a kakas a korán hirdetője.” stb. De a melletti rendezés és átfutásra is valló verseket ír. Mutatványképpen közlöm ezt:

Falusi szarvak.

Falu végén áll a juhász
Szegényes kunyhója,
Benne lakik felesége,
S valj' ki tehet róla?
Hogy épp mostan a menyecske
Az ablakhoz lépve.
Biztatólag tekintget egy
Elmenő legényre.
Már pedig a szép juhásznét
Tekintete éget,
Igy eshetett, hogy a legény
A kunyhóba tévedt.
S míg a juhász hűségesen
Őrzi a más nyáját,
Őt meglopják, — csókolgatják
Felesége rózsá piros
Nevető kis száját.

Igen érdekes betege a nyugtalanok osztályának a hangya. Ha idegent lát, megrohanna.

oldalai vannak, többek között, hogy a telepén kizárólag az aradi gyermekmenhelyen elhelyezett gyermekek nyernének alkalmazást, illetve azokat betanítaná Hegedűs a kerésszet mesterségére.

A levelet Varjassy Lajos polgármester áttette a gazdasági székhez, amely ma délelőtt megtartott ülésén foglalkozott az ajánlattal. A gazdasági szék elhatározta, hogy Hegedűst részletes ajánlattevésre szólítja fel s majd csak annak megtörténte után foglalkozik érdemlegesen a tervezett kerésszeti munkatelep kérdésével.

A nagyváradai püspök halála

Nem hagyott végrendeletet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 10.

Szombati megyéspüspök haláláról szombaton éjjel két óra után érkezett hír a nagyváradai káptalanhoz, mely vasárnap reggel táviratban értesítette a püspök haláláról a bécsi kabinetirodát, továbbá Werkerle Sándor dr. miniszterelnököt, a kormány tagjait, Vasary Kolos hercegprímást, a bécsi nunciust és az összes püspököket. Vasárnap kora reggel a templomokra és a középületekre gyászlobogót tűztek, a harangok egész nap zugva adták tudtul a hiveknek a gyász esetet.

A városban óriási részvét nyilvánul a filantropiájáról ismert püspök iránt. A püspöki káptalan táviratban kérte Szombati Lajos egri segédpüspököt, az elhunyt főpaprak S. Móriban időző öccsét, engedje meg, hogy a püspököt Nagyváradon temessék el. Készséges, vajjon a káptalan e kérése teljesíthető lesz-e, mert a rokonság ragaszkodik ahhoz, hogy a tudós főpap a sárosdaróci családi sírboltba helyeztessék örök nyugalomra. A káptalan és a családtagok között élénk sürgönyváltás folyt a kérdésben: végre a káptalan hozzájárult, hogy a koporsót Nagyváradon beszenteljék.

A halottat hétfőn Szent Mórban bebalmozák és kedden reggel utnak indulják Nagyvárad felé, ahova a koporsó csütörtökön éjjel érkezik. Péntek reggel az egyházmegye papai-

gának teljes részvétele mellett a pályaudvarról a székesegyházba szállítják a koporsót, ahol Fetszer Antal, Belopotický Kálmán, Lányi József és Fraknói Vilmos címzetes püspökök, valamint a káptalan tagjai beszentelik a halottat, innen az egyházmegye és a székeskáptalan küldöttjeinek kíséretében Sárosdarócra szállítják.

A megye és a város előkelőségével, élükön Glats főispánnal ma részvétlátogatást tettek Palotay nagyprépostnál és a káptalannál. A püspök elhunyt felett táviratlag fejezték ki részvétüket Kossuth Ferenc kereskedelmi, Zichy Aladár gróf ö felseje személye körül, Darányi Ignác földmívelésügyi miniszterek, továbbá Ssterényi József államtitkár és Radu Demeter gör. kat. püspök.

Hír szerint az elhunyt főpap nem hagyott végrendeletet. Betegsége szélhűdés következtében állott be, mely idegelt megbénította.

Éjjel jelentik Nagyváradról: A püspök holttestét, amelyet bebalmozostak, csütörtökön reggel hozzák Nagyváradra. A halottat Samassa egri érsek beszenteli. Sárosdorozson helyezik a püspököt örök nyugalomra.

Fölépitik

a gazdasági munkáslakásokat.

A közlekedési bizottság javaslata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 10.

Figyelemre méltó vita volt ma Aradváros közlekedési bizottságában. A mezőgazdasági munkásházak építéséről kellett javaslatot készítenie a bizottságnak. Steiner József bizottsági tag, elismervé Darányi földmívelésügyi miniszter nemes intencióit, mely a gazdasági munkásokról való gondoskodásában vezet, de annak adott kifejezést, hogy Arad annyira ipari és kereskedelmi város, hogyha már szociális alkotással lát a szegényebb néposztály segítségére, akkor a városban lakó ipari és kereskedelmi alkalmazottak lakásminőségén kellene változtatnia. A bizottság tagjai élénk vita után azonban úgy határoztak, hogy javasolni fogják a közigyűlésnek a munkásházak megépítését.

Megírtuk, hogy a földmívelésügyi minisztérium kezdeményezésére, a város még a tavasszal elhatározta, hogy állami segítséggel szántás gazdasági munkásházakat építtet s ezeket a jelentkezőknek az építési költségen amortizációs hányadának fejében bérbe, illetve eladja. A földmívelésügyi miniszter a törvényes részletekből két százalékat a maga tárcája terhére fedeztetket a város ad. A Lőcs Rezső gazdasági tanácsnok ma mutatta be a közlekedési bizottságnak az előmunkálatokat, a terveket s arra kérte a bizottságot, hogy javasolja a közigyűlésnek a házak megépítését.

Steiner József bizottsági tag kijelentette, hogy nem pártolja a gazdasági munkásházak létesítésének eszméjét. Arad városa — úgy mond — annyira kereskedő és iparos város, hogy mai pénzügyi viszonyai mellett nem lehet feladata tisztán agrárius célokat szolgáló intézmény miatt újabb költségen felvétele. A gazdasági munkásházakról alkotott törvény nem azt akarja, hogy olyan városok mint Arad

— Mondd csak, tudod-e, hogy mi az, a kinek az anyja hangya?

— Hangya.

— Hát a kinek az apja is hangya?

— Szentén hangya.

— No, ez jól van. De mond csak, mi az, a kinek az apja is hangya, anyja is hangya?

— Hangya.

— No, látod, te okos ember vagy. A főorvos nem tudja ezt megérteni és azért tart itt.

Némelyik betegben még a humor is működik. Egyik levelet írt az igazgatónak és kéri, hogy helyezték át sürgősen más örültek házába, mert ő az itteni főorvosban nem bízik. Másnap már visszavonja kérését, nem kívánja áthelyezését. A főorvos megkérdezi, hogy miért akart elmenni.

— Nagyon egyszerű. Előző nap beszéltem egy barátommal és eszmecsereünk végeredménye az volt, hogy nem főorvos ur tártálta föl a puska port, sem pedig a logikát, ezért akartam más intézetbe menni.

— No, és miért vonta vissza kérését?

— Az is egyszerű. A kérvény elküldése után újra beszéltem barátommal és az kifejtette előttem, hogy egyáltalában nem ideg orvos volt az, aki a puska port és a logikát föl találta. Erre aztán visszavontam kérésemet.

E néhány képben jellemmeztem néhány beteget a lipótmézeli házban levő hatszáz beteg közül.

segítsenek a földművelő néper, hanem mint például Makó, Szentes vagy Hódmezővásárhely. Ha segíteni akarunk, akkor indítsunk akciót az ipari és kereskedelmi alkalmazottak lakásvizonyainak megjavítása érdekében.

A bizottság helyesléssel fogadta Steiner megjegyzését s Lőcs Résző kelt a javaslatainak védelmére:

— Helyeslem — ugymond — én is Steiner bizottsági tag véleményét, de a földművelésügyi miniszter arról nem tehet, hogy a kereskedelmi kormány még nem vitte a törvényhozás elé azt a törvényjavaslatot, mely az ipari munkásoknak építéséről és állami támogatásáról készül. *Biztos tudomásom van róla, hogy a közel jövőben ez is meglesz s ha most a város a gazdasági munkásokat támogatja akkor Arad viszonyainak megfelelően jár el, mert a nagy külvárosok lakossága kivétel nélkül mezőgazdasággal foglalkozik.*

A bizottság a tanácsnok beszéde után pártoló javaslat előterjesztését határozta el.

A szegedi katasztrófa.

Négy halott, sok sebesült.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 10.

A szombati szélvészhez fogható vihar még nem szűnődött végig emberemlékezet óta az Alföldön. Oreg emberek, akik sok minden veszedelmet láttak már a nagy tiszai városban, még nem láttak olyan itéletnapot, mint amilyen volt a szombati. Akiket utjuk véletlenül a tiszai hid felé vitt, vagy akik a parthoz közel voltak, azoknak erősen kellett a pillérekbe fogódzkodniuk, hogy a vihar a Tisza hullámai közé ne vesse őket.

A katasztrófa újabb részleteiről ezeket jelentik Szegedről:

Egy szemtanú elbeszélése.

Egy szemtanú, aki éppen a kulturpalota előtt volt, amikor a förgőteg kelekezett, így írja le a szörnyű, de főséges látványt:

— A vihar délben kezdődött. Kövér esőcseppek hullottak alá, amiket a kezdő szél össze-vissza irányított. A házak falai még az erős alát is nedvesek lettek a széltől odacsapott záportól. Majd erős mennydörgés reszketette meg a levegőt. Olyan erős, hogy az emberek azt vélte, az egész város megingott és összedől abban a szempillantásban. A dörgést nyomban követte a villámlás, amely a fekete felhőket fölgyújtotta. Tompa ropogás járt a nyomában minden egyes alkalomkor. A villám becsapott sok helyre; épületekbe, fába, kéményekbe. A Tiszán veszteglő járművek úgy himbálódtak a vizen, mintha a folyam megfordulni akarna a saját medrében.

Odaát Ujszegedről fűlsikeltő ricsogás ropogás hallatszott. Kémények dőltek be, kerítéseket vetett a vihar az útra és derékon törte magas sudaru fák törzseit. A vihar, ahogy a telefonhálózat drótlai köröket átszáguldott, iszonyu hangokat adott. Majd hallani lehetett rémes jajveszekedését az embereknek, akik nem tudták, hova meneküljenek a szélvész elől.

A halottak.

A két halottról már hírt adtak az újságok. Elvesztett azonban egy harmadik is, Kardos-Hegykői Mária. A tűzoltók sokat kutattak a halott után, míg végre vasárnap reggel rábukkantak. Egy két méternyi magasságu téglarakás alatt feküdt a szerencsétlen, akit a kődarabok annyira összeroppantottak, hogy ő is helyzetében egy vonalba került törzse a lábával.

A harmadik halott megtalálásáról értesítették a rendőrséget. A rendőrkapitány nyomban kiszállt a gyártelepre, jegyzőkönyvet vett fel az esetről, aztán elrendelte a holttestnek a halottas kamrába való szállítását. A parancsnak eleget is tettek. Kardos-Hegykői Mária holttestét az összesereglett munkások s a Szeged környékén fekvő falvakból összegyűlt nép hangos zokogása közben a kórház halottaskocsiján elszállították.

A katasztrófa áldozatainak temetése, miután a kir. ügyész a boncolásokat nem kívánta, ma délután volt.

Este telefonálják Szegedről:

Ozveggy Mayerné temetése órlási részvét mellett folyt le ma délután. A temetésen a gyár munkásain kívül ezer szociálista vett részt.

A másik két halottat Likatos Erzsébetet és Hegyesi Erzsébetet Szőregre, szülőfalujukba szállítják. *Délután meghalt Csáky Eva munkásnő, aki a szerencsétlenség alkalmával súlyosan megsebesült.*

A kendergyár igazgatósága több mint két száz munkást elbocsátott és az üzemet beszüntette. A munka előrelátásból három héttig fog szünetelni, ha azonban a kormány engedélyt ad rá, hogy a meglevő kéményt és a fűtőházat igénybe vegyék, akkor már hamarabb megkezdhetik a munkát. A gyár egyik igazgatója Budapestre utazott az engedély kiadásáért.

Ki az oka a kémény ledőlésének?

A bedőlt, fénhrre meszelt gyári kémény közveilen ott áll a másik, új, vöröstéglás mellett. Ezt az újat Custodis Alfonz, budapesti gyárkémény építő készítette, tizenhat ezer korona előre kiakudott áráért. Az új kémény 1907. novemberében készült el. 48 méter magas s harminc centiméter híján harmadfél méter átmérőjű. Novemberben a próbafűtés alkalmával a kémény mindkét oldalán végigrepedt, amiért is a szegedi városi mérnökség az új kémény üzembehelyezését nem engedte meg s a kémény átépítését rendelte el. Custodis Alfonz a hatóság támasztotta követelésének nem tett eleget. E helyett polgári pert indított a Magyar Kender- és Línipar Részvénytársaság ellen a kémény átvételére azzal, hogy hajlandó a repedések dacára is írásban garantálni a kémény biztonságát. A gyár, amelynek szüksége lett volna a kéményre, megfélembrezte a városi mérnökség határozatát a belügyminiszterhez a föllebbezést azonban még nem intézték el.

Ez volt az oka majdnem legnagyobb részben a szerencsétlenségnek. A régi kéményt, amely negyven méter magas s harminc centiméter híján két méter átmérőjű már régen lebontották volna, ha az új kémény üzembehelyezése elő nehézségeket nem gördítettek volna. A gyenge alkotmány a folytonos tatarozás és javítás dacára sem bírta el a villám és a szél erejét.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A mozgóképépezet csodái. Az Uránia-színháznak megint szenzációszamba menő újdonosságai vannak. Ami szinte a lenetelenségek sorába tartozik, azt a legtekélyesebb hűséggel adják vissza azok a páratlan mozgóképépek, melyek az aradi Uránia-színházban kerülnek először bemutatásra. A legújabb műsoron két olyan életkép szerepel, melyeknek láttára csodálkozva kérdezzük, hogy mi különbség van a való élet és a holt kép között? Mintha élet áradna felénk a képekből, megdöbbenve látjuk a nyomor pusztítását, az ijeszítő szegénységet, melynek láttára fájdalmas szánalom fog el bennünket. A virágáros leány története annyira az életből van merítve, hogy napról napra sze-

münk előtt játszódnak le a hasonló drámák. A közönség szórakoztatásáról azonban nemcsak az élet sötét oldalát megörökítő képek gondoskodnak, hanem páratlan humoru bohózatok vidám jelenetel felejtetik komor képeket, vidám hangulatot lopva a szívekbe. Az új műsor klasszikus élvezetet nyújt a közönségnek.

Akit a főherceg protezsál.

A kormány színházvásárlása.

*

Senkise tudta eddig, miért kellett a kormánynak öt évre átvenni a Népszínházat, ami több millió koronájába került az államnak. A Pesti Futár most elárulja a vásárlás pikantériáját: Ferenc Ferdinánd beavatkozását. A leleplező cikket itt közzéljük:

Apponyi Albert gróf nyilvánosan vállalta a felelősséget és viselte az ódlumot a boirányos Népszínházi üzletért. Nem a maga jószántából tette. Nem jóhiszeműen cselekedte. Egyenesen az akarata ellen történt a vásár, de vállalt mindent, mert kénytelen volt vele.

Kezdetől fogva valószínű volt az a föltevés, azonban bizonyosságot nem tudott eddig senkisé. Nyilvánvaló volt, hogy itt valami rendkívüli dolog történhetett. Jónan észszel senkisé erőltethette a Népszínház megvételét. Erre az üzletre ráfizezett mindenki, legelőszörban az állam és két élelmes üzletembernek volt oka, hogy összedörzsölje a kezét, Máder és Bálint igazgatóknak. Megéri-e az a két ember a rengeteg pénzt, — majdnem harmadfél milliót, — amibe az államnak kerültek? Nem éri meg. Ezért a rengeteg pénzért egy alkalmatlan házat kapott az állam, sokkal olcsóbbat és sokkal használhatóbbat építtethetett volna rajta a lehető legrövidebb időn belül. De viszont megölték egy régi intézményt, amelynek megfojtására se Apponyinak, se a városnak, sem senki fiának a világon joga nem volt. Az újságok, az egész közvélemény, minden jónan és becsületes ember ellenezte ezt az üzletet; a szíve szerint maga Apponyi sem akarta. Miért erőltette hát akkor?

Megmondjuk. Apponyi keze itt csak végrehajló kéz volt. Valaki más hajszolta a vásár megkötését. Ez a másvalaki, ezt terhelte a felelősség. Máder elment ehhez a valakihez, föl-tárta előtte szorongatott helyzetét, s a valaki megígérte neki: rendben van. És rendben volt. Valaki elhívatta Zichy Aladár grófot, a felsőszemélye körül minisztert, beszélt vele, a bécsi miniszter lejött Budapestre, fölkereste Apponyit, beszélt vele és a Népszínházat csakugyan megvette az állam. Rendben volt. Harmadfél millióba került.

Nem ment olyan simán, ahogy itt elmondottuk. Távolról sem olyan simán. Kormányvásárlás is volt miatta. Csak részleges kormányvásárlás és nem is tartott tovább, csak néhány percelg. De azért érdemes a megemlékezésre. A vásárlást Zichy Aladár gróf idézte föl. Mikor körölte Apponyival, hogy micsoda megbízatást közvetít, Apponyi ijedten mendíta:

— Nem fog menni. Nem megy. Kép-telenség.

A bécsi miniszter mosolyogva felelte:

— Hát mit csináljunk? Akkor nekem ott kell hagynom az állásomat.

Talán negyedóránál hosszabb tanácskozott a két miniszter, hogy mint lehetne a súlyos kérdést megoldani. Zichy Aladár hevesen ragaszkodott ahhoz, hogy a kormány nevében igenlő vá-

lasszal térhessen vissza. Ehhez kötötte magát. Másépp, mondotta, nem is megy vissza többé mint miniszter. A politikai érdek, amely a néppárti minisztert, de magát a néppártot is a koalícióhoz fűzi, de meg a köteles lojalitás is azt parancsolta, hogy ebben a kisebb kérdésben Apponyi jobb meggyőződése ellenére cselekedjék. Nagynehezen, hosszú huza-vona után beleegyezett. Ez Zichy Aladár azzal utasította el a megbízójához, hogy úgy lett, ahogy kívánta, rendben van: az állam megveszi Máder től a Népszínházat. A nehézségekről minden valószínűség szerint nem szólt.

Igy történt. Bismarckosabb körben maguk az illetékes tényezők sem tagadják ezt. Vállat vonnak és mosolyogva, némi keserűséggel mondják: Hát mit lehetett itt tenni?

Már most: hogy ki lehet az a titokzatos valaki, aki Máder érdekében Zichy Aladár gróf útján Apponyinál közbenjárt, azt persze bizonyosan nem lehet tudni. Mindössze annyi bizonyos, hogy Mádernek többféle udvari összeköttetése van. Nagy jóakarója az igazgatónak a porosnyi Frigyes főherceg és a felesége, Isabella főhercegné; még abból az időből való a fenségek jóakarata, amikor Máder az udvarukban tartózkodott a főhercegi gyermekek zsenetanára volt. Azonban ez csak az egyik protektora Mádernek.

A másik protektora még ennél is hatalmasabb: maga Ferenc Ferdinánd főherceg, a presumpatív trónörökös, Magyarország leendő királya. Sőtén még régebbi időktől jóakarója Mádernek. A főherceg aránylag elég gyakran váltott levelet Máderrel, a legutóbbi időkben is és távirati úton is érintkeztek egymással. A trónörökös akkora jóindulattal van Máder iránt, hogy előzetesen nem is kell folyamodnia, ha kihallgatáson akar jelentkezni, — elég, ha egyszerűen bejelenteti magát.

Az új pénzügyigazgató.

Róka József hivatalba lépése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 10.

A Farkas Győző nyugalomba vonulásával megüresedett pénzügyigazgatói állást, mint megírtuk, a pénzügyminiszter Róka József nagyenyedi m. kir. pénzügyigazgatóval töltötte be, akit hasonló minőségben Aradra helyezett át. Az új pénzügyigazgató e hó 15-én foglalja el állását és veszi át hivatalát elődjétől.

Róka József áthelyezése voltaképpen előléptetést jelent. A pénzügyi kormány ezen áthelyezéssel méltán megérdemelt kitüntetésben akart részesíteni egy szeretetreméltó modoru, kiváló hivatalnokembert, aki több mint harminc éve áll az állam szolgálatában és e hosszú idő alatt úgy felsőbb hatóságának, mint hivatalnoktársainak osztatlan nagyrabecsülését és tiszteletét vívta ki fáradhatlan munkásságával.

Az új pénzügyigazgató Makón született 1850-ben, középiskolái elvégzése után a jogot hallgatta a nagyváradi akadémián és a budapesti egyetemen. 1875-ben lépett állami szolgálatba. Először a szabadkai pénzügyigazgató-szállal működött egészen 1889-ig, ekkor a fővárosba helyezték át. A kilencvenes évek közepe táján Bacsarcsabányára jutott mint helyettes, majd Nagyenyedre mint pénzügyigazgató. E minőségben az adósok po'gárok becsülését és szeretetét is kiérdemelte, mert a kincstár érdekeinek képviselője mellett mindenkor a legméltányosabban járt el velük szemben. Távozásával súlyos veszteség éri

Nagyenyed társadalmi életét amelyben Róka tevékeny részt vett.

Az új pénzügyigazgató, mint az „Állami Tisztviselők Lapja” is kiemeli, a hivatalnok igazi mintaképe. Erőlyes, de igazságos főnök, menten minden bürokratizmustól. Sokoldalú elfoglaltsága mellett irodalommal is foglalkozik és a nagyenyedi lapokban gyakran jelentek meg magvas társadalmi cikkei. Noha a pénzügyi szakirodalomban is közsímet és a pénzügyi kormány nem egy ízben kérte ki tanácsát a bonyolultabb financiai kérdésekben.

BLAHÁNÉ ÉS FRÁTER LORÁNT a Vígsház tagjai.

Színházi kulisszatitkok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 10.

Erdekes színházi eseményről beszél most a főváros közönsége. Arról van szó, hogy Faludi Miklós, a Vígsház igazgatója a színházhoz szerződtette Blaha Lujzát és Fráter Loránt ismert dalköltőt, a volt dallás huszárfőhadnagyot.

Ennek a szerződtetésnek a történetét így mondja el fővárosi tudósítónk:

Faludi Miklós, nyomban azután, hogy a Népszínház átadása perfktté lett, elutazott a Balaton mellett üdülő nagyaszonnyhoz s felkérte, hogy a következő színházi esztendőben szereplésének terét tegye át a Rákóczi-ut helyett a Lipót-körutra. Blaha Lujza a kitűnő feltételek hallatára gondolkodás nélkül elfogadta Faludi ajánlatát.

A fővárosi nyaraló terraszán nyomban meg is kötötték a szerződést.

— No és van e már darabja, amiben fel léphetek? — kérdezte mosolyogva Blaháné a boldog igazgatótól.

— Van — felelte Faludi — és épen méltóságos asszonynak való. A szöveget Bakonyi Irta, a zene nagy részét Fráter Loránt. Népies tárgyú dolog, megfelelőbbet keresve megtalálánk.

Blaháné szótlanul hallgatta az előadást, majd élénken szólt közbe:

— Kedves direktor ur, van egy jó ötletem. Szerződtesse ehhez a darabhoz partnernemnek Frátert. Ez volna azután a színházi szenzáció!

Faludi nagyot nézett, majd kipirult az arcán és csak ennyit mondott:

— Nagyszerű ötlet!

Három órával később, mikor a gyorsvonattal Budapest felé robogott, már kész volt a tervvel. Megérkezése után nyomban Fráter Loránt lakására sietett, de ott azt az értesítést kapta, hogy nincs idehaza.

Megindult hát a levelezés, mentek egymás után a táviratok, míg végre a negyedik napon a tátralomneci Hotel Palace előcsarnokában létrejött a Vígsház igazgatója s kiváló dalénekesünk között az egység. Fráter eleinte szabadkozott, küszöbön álló házasságát emlegette, de Faludi nem tárgyalt. És Blaha Lujza még aznap este a következő szövegű táviratot kapta:

Frátert leszerződtettem.

Faludi.

A színházi pikantériakra éhes fővárosi publikum ezek szerint igen érdekes esemény előtt áll. Mire az első hideg napok beköszöntenek, Blaha Lujzának s a dallás ex huszártisztnek nevét egymás mellett hirdetik majd a Vígsház színlapjai.

DETEKTIVEK KIRÁLYA.

Az örült Nick-Karter Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 10.

Az aradi közkörház elmebeteg osztályába ma egy husz esztendő emberét kellett beszállítani. A szegény fiu ugyanis megtebolyodott. A szerencsétlen Lónyai József vasuti fékező tragédiájában fontos szerepet játszik a bűnös és már közveszélylyé váló ponyvairadalmi kiadói élelmesség, a mely néprontássá fajult. A szerencsétlen örült zsebei tele voltak Nick-Karter, Nobody és ehhez hasonló detektiv-regény folytatásokkal. Hozzá tartozói állítása szerint éjjel-nappal bujta ezeket az idegizgató, hazugságokkal tulerhelt füzeteket; rögeszméjévé vált, hogy ő németországi titkos rendőr és mentő.

A szegény megtebolyodott fiu száználmas drámájáról ezeket írjuk:

Ma délután három órakor felhívták telefonon a rendőrségi ügyeletet. Szepehovsky Teofil ügyeletos rendőrtisztviselő ment a telefonhoz. Arra a kérdésére, hogy ki beszél, egy erőlyes hang így válaszolt:

— Lónyai József németországi detektiv és mentő. Kijelentem azonnal két detektivet és husz rendőrt.

— Milyen célra kell ez a nagy hatalmi erő — kérdezte a rendőrhadnagy.

— Mit tölti az időt ilyen haszontalan kérdésközdésekkel? — ordította a telefonba. — Nagy bünyűyet kell ki nyomozni.

Az illető olyan kifejezésekkel adta tudni elégedetlenségét az aradi rendőrség eljárása felett, melyeket reprodukálni nem lehet. A rendőrtisztviselő néhány perclg türelemmel hallgatta a szemem szelett gorombaságokat, mert nyilvános volt előtte, hogy egy szerencsétlen örülttel beszél.

Mikor Lónyai távozott a telefontól — megkérdezte a központtól, honnan beszélt a goromba „detektiv.” A központ azt jelentette, hogy a százötvenhetes szám hívta rendőrséget. Szepehovsky egy rendőrt küldött ki a Radnai-uton lévő Schwarz József féle fűszerüzletbe, ahonnan a beszélgetés történt s ott azt mondták, hogy a gorombáskodó embert nem ismerik, de dult ábrázatáról arra következtettek az üzletben lévők, hogy abnormális lehetett. Csak annyit mondott, hogy a vasutira megy és ott bevárja a kirendelt rendőrséget.

A központi rendőrségről értesítették a vasuti kirendeltséget s azt az utasítást adták, hogy Lónyait, ha a pályaudvaron megjelenik, vegye őrizet alá. Mikor a telefonutasítás elhangzott, abban a pillanatban lépett Lónyai az őrszobába. Magából kikelve, fűlsikeitő ordítással szidia össze a rendőrfőnömet, amiért oly soká késik a kirendeltség?

— Majd jelentést teszek én a német császárnak, hogy Nick-Kartert így támogatják Aradon. — mondta nagy káromkodások között.

Dühöngeni kezdett, majd széket kapott fel s azzal rohant a rendőrfőnömetre. Az őrszobából kihangzó lármára vasuti munkások tödultak be és segítségére siettek a veszedelemben forgóörmesertnek. Lefogták a dühöngő embert s ártalmatlanná tették.

Időközben megérkezett Szepehovsky rendőrhadnagy és Hecht Adolf dr. tisztí orvos. Megállapították, hogy a szerencsétlen embert Lónyai Józsefnek hívják, 20 éves, vasuti fékező, akinek elméje elborult.

Az orvos kérdészközdésére zavaros feleleteket adott. Majd Lónyaiak, majd Nick Kar-

ternek mondotta magát s azt többször megismételte, hogy németországi detektív és mentő. Zsebelben a Nick-Karter regény több folytatásos füzetét találták. A mentők az aradi kórház elmeorvososztályába szállították.

A románok a királyhoz.

A nemzetiségek megkezdtek a harcot.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 10.

A román nemzetiségi pártnak Aradon tartott értekezlete tudvalevőleg elhatározta, hogy a román képviselők megkezdik kerületeikben beszámoló körutjukat és ezzel megindítják a harcot az általános titkos választói jog érdekében. Ennek a küzdelemnek nem csekély fontosságú beharangozója az a beszámoló, melyet a nemzetiségi párt elnöke tegnap kerületében mondott és amelynek végén a választók egy erőyes hangú határozati javaslatot fogadtak el és táviratot küldtek az Ischlben tartózkodó királynak, mint az általános választói jog „legkegyesebb kezdeményezőjének.”

Az érdekes politikai eseményről itt következik tudósításunk:

Mihályi Tivadar országgyűlési képviselő, a nemzetiségi párt elnöke vasárnap tartotta beszámoló beszédét Nagyilondán. Mihályi ismertette a nemzetiségi pártnak a képviselőház mult ülészakájában tanúsított magatartását és kijelentette, hogy az általános titkos választójog érdekében a jövőben a nemzetiségi párt rendíthetetlen harcot fog viselni.

A beszámoló után az igen nagyszámú népgyűlés határozati javaslatot fogadott el, melyben köszönetét fejezi ki Mihályi képviselőnek és társainak a parlamentben folytatott önzetlen küzdelméért, elítéli a koalíciós többség viselkedését a nemzetiségi párttal szemben. Követeli a határozati javaslat az általános titkos választói jogot és „bizva az uralkodó ígérében” felhívja a nemzetiségi képviselőket, hogy a legerélyesebben harcoljanak Andrássy belügyminiszternek a plurális választói jogon alapuló tervezete ellen és egyesüljenek a küzdelemben az olyan pártokkal, melyek a hamisítatlan általános választói jogot követelik. A határozati javaslat követeli továbbá a kormánytól, hogy ismerje el a nemzetiségeknek elemi polgárjogait, az egyesülési szabadságot és tegyen előterjesztést a koronának a politikai elitétek megkegyelmezése iránt.

A népgyűlés ezután a következő sürgönyt küldte a királynak:

Nagyilonda választókerület román választói és népei Felséged iránti legmélyebb hódolatuknak és lojalitásuknak adnak kifejezést, csodálattal emelve tekintetüket Felségedre, mint az általános választói jog életbeléptetésének legkegyesebb kezdeményezőjére, amely jogtól Magyarország összes jogfosztott állampolgárai egy boldogabb jövőre várják.

A nagyilondai beszámolót egymásután fogják most követni a többi nemzetiségi képviselők beszámolóit.

Megszökött színésznő.

Utítarsa egy üveggyáros fia.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 10.

Fürst Jakab kereskedő, aki Budapesten a Kertész utca 25. számú házában lakik, bejelentette ma a rendőrségen, hogy a leánya, Fürst Elvira, aki Fürst Elvira néven lépett föl még legutóbb is a Városligeti Színkörben, eltűnt Budapestről. A leány mindössze tizenhét éves és igen szoros barátságot kötött még abban az időben, amikor a Vigaszínház színészkolájába járt, egy fővárosi P. nevű üveggyáros kiskorú fiával.

A barátság sehogysem tetszett Fürst Jakabnak és szigorúan megtiltotta a leánynak, hogy a fiatal emberrel érintkezzen. Fürst Elvira azonban nem szakította meg az összeköttetést és a mult hónap 18-án botrányos várállódott a fiatalok ismeretsége. Fürst Jakab a Vigaszínház pannónia-utcai bejárájánál várt este a leányára. Egyszerre csak könnyű gummikereklő robogott a kis kapu elé és kiszállt a leány, utána az üveggyáros fia. A kereskedő botrányt csinált, sőt a botjával meg is verte sok ember személtára a leányát. A fiatal ember gyorsan visszahátrált a kocsiba és elhajtatott.

Másnap délután Fürst Elvira elment hazulról azzal, hogy a Városligeti Színkörbe megy, ahol minden este fölkapott. Azóta nem látták. Eltűnt nyomtalanul Budapestről. Ugyanabban az időben eltűnt természetesen a fiatal ember is. Fürst Jakab egy ismerőse legutóbb Bécsben járt és állítólag ott látta a színésznőt és az udvarlóját. Valószínűnek tartják, hogy Bécsből, ahonnan már elutaztak, egy külföldi fürdőhelyre mentek.

A rendőrség támogatását kéri most Fürst Jakab. A nyomozást a rendőrség megindította.

GYERMEKSZERELEM.

Egy kisleány tragédiája.

A lapok néhány nappal ezelőtt megírták, hogy a szentendrei halászház egy nyolc év körüli kisleány holttestét fogták ki a Dunából. Az agnoszkálásánál kiderült, hogy a halott Debrenyi Mártha, Debrenyi Ferenc pomázi kertész leánya.

Mindenki, még a leány édesapja is, abban a hitben volt, hogy a kis Mártát fürdés közben sodorta el az ár s így lelte halálát a folyó hullámai között. A rendőri nyomozás azonban ma meglepő adatokat derített fel. Ezek szerint a kis Debrenyi Mártha nem véletlenül esett a folyóba, hanem öngyilkosságot követett el. Az életuntság oka ez: reménytelen szerelem.

A leánygyermek kedden egy levélkét adott át Farkas Julia nevű barátnőjének, azzal a kéréssel, hogy juttassa az irást közös ismerősük, egy újpesti árvaházban lakó fiú kezébe. Farkas Julia, aki különben szintén nincs még több kilenc évesnél, ladi szkréciót követett el s a levelet felbontotta. A ferde sorokból álló irás így szólt:

Kedves, szeretett Karesi! Csak néhány sort írok. Légy rajta, hogy vasárnap eljöhesz hozzánk. Nem kell más fiú, csak te. Szeretném, ha egyedül az enyém volnál. Remélem, hogy válaszolsz. Csókol a te szerető Márthád.

A levél Debrenyiné kezébe került, aki azonnal faggatni kezdte a kis leányt.

— Te írtad ezt a levelet?

— Igen anyám én, — felelte az remegve.

— Te szerencsétlen, nem is tudod milyen büns dolgot követél el. Ha ez még egyszer előfordul, megmondom édesapádnak. Megértetted?

A kis leány zokogva szólt, hogy megértette s nagy bánatával kiment a kertbe sétálni. Este azután hiába keresték. Mártha eltűnt. Másnap a szomszédok adták hírül, hogy a szerencsétlen kisleány holttestét Szentendre mellett kifogták a habekből.

A lélektanilag ugyancsak érthetetlen eset az egész vidéken nagy megdöbbenést keltett.

Pusztító viharok.

*

Országszerte kegyetlen viharok pusztítottak, amelyek nagy kárt okoztak. Az országos vihar pusztításairól ezek a táviratok szólnak:

Nagybecskerekéről jelentik: Nagyikinda felett az éjjel óriási zivatar vonult el. Több helyen lesújtott a villám, a vasúti vonalon becsapott a 340. számú őrházba, ahol Bezzeg Kálmán vasúti mozgórt, akit Félegyházáról a tegnapi nap folyamán helyezték ide át, agyon sújtotta.

Barcsról jelentik: Tegnap óta országos jellegű bő esőzés van, amely a vetésekre, különösen a kukoricára és a rétekre igen jó hatással volt.

Nagykőrösről jelentik: A pénteki nap folyamán majd egy óra hosszáig tartó csendes eső esett; szombaton reggel országos jellegű, néhány óráig tartó kiadó eső volt, amely az igen szép terméssel kecsegtető szőlőt, mely sok helyütt már nagyon megsínylette a tartós szárazságot, felüdítette.

Fiuméből jelentik, hogy ott, valamint az egész észak-adriai partvidéken a már napok óta fenyegető szélvihar tegnap este hatalmas felhőszakadásnak adott helyet, mely közel 12 óra hosszat tartott. A vihar végig vonult az Adria-tenger egész északi részén és sok helyen teljesen megakasztotta a helyi forgalmat. A Kvarnerón annyira lehűlt a levegő, hogy a fürdés egészen szünetel s valószínűleg még napokig szünetelni fog, mert az egész tengerből felett állandóan nehéz fellegek tányáznak. A fiumei megfigyelő-állomás jelentése szerint a légnyomási zavarok központja Istriában van. A félszigeten oly nagy az esőzés, hogy a tenger víze a hegyekről aláfutó esővíztől több kilométer távolságra sárga színűvé vált. Az esővíz magassága tegnap felülmulta a 120 mm-t. Santa-Maria de Leuca-ból táviratozzák, hogy ott tegnapelőtt éjjel a Mostar nevű osztrák gőzös az olasz partvidék Maestro fokától 5 mértföldnyire zátonyra került. A gőzös jobb oldalán kapott léket s kétraktára teljesen megtelt vízzel. A Mostar Bonából jött foszfát rakományával Ankonába. A hajó megmentésére Bariból segílyt kértek.

Kaposvárról táviratozzák: Nagy felhőszakadás vonult ma végig egész Somogy megyén keresztül. A vihar Marcali községben óriási károkat okozott. A lakások plinccel megteltek vízzel; számos ház összedőlt. A rohanó vízáradat a somogydó-balatonszentgyörgyi vasútvonal töltését félkilométernyire elszakította, minek következtében a forgalmat átszállással tartják fenn. A vonat ezen a helyen a töltés átszakítása előtt csak néhány perccel szaladt át. A vízár magával ragadta a vármegyei köut nagy köhídját, amelyet összetört. A csóné pusztán a villám kétszáz kereszt sabót elhamvasztott.

Váltóhamisító gavallér.

Megtagadta az apja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 10.

A budapesti ügyészség néhány nappal ezelőtt, egy táblai ítélet alapján, szenzációs ügyben rendelte el a nyomozást.

Két évvel ezelőtt történt, hogy egy felvidéki előkelő milliomos család egyetlen fia, aki elvégezte az egyetemet, zavart pénzügyi viszonyok közé jutott. Az apja megtagadta a segítséget s a fiu derűre-borura kezdte az adósságot csinálni. Így elment egy jőnevű fiskálishoz s egy nyomtatott eljegyzési kártyát mutatva fel, előadta, hogy gazdag partit csinál s 1500 korona sürgős kölcsönre van szüksége. Az ügyvéd, aki ismerte a familiát, csak úgy volt hajlandó kölcsönt adni, ha a milliomos apa is aláírja a váltót.

A fiatalember néhány napra rá tényleg átadta apja aláírásával a váltót s megkapta a kölcsönt. Amikor elkövetkezett a lejárat s az ügyvéd bepörölte a váltót, a fiu azon a címen, hogy a váltó ellenértékét nem kapta meg, csalás miatt följelentette az ügyvédet, akit azonban a törvényszék felmentett. Ehhez az ítélethez a tábla is hozzájárult, kimondva azt is, hogy váltóhamisítás történt s az, aki az öreg milliomos nevét a váltóra ráírta, nem más, mint a fiu, aki közben miniszteri tisztviselő lett.

A budapesti ügyészség a táblai ítélet alapján most maganokirat hamisítása miatt elrendelte a fiatalember ellen a vizsgálatot. A főváros előkelő köreiből, ahol jól ismerték az ifjút, nagy feltűnést kelt a bűnügy.

A menyecske panasza.

A tolakodó végrehajtó.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 10.

Vannay Gyula aradi adóügyi tanácsnokot szemrevaló, fiatal parasztszenyecske nagy panaszaival kereste föl pénteken a hivatalában.

— Panasgom van, tekintetes uram.

— Mi baj van?

— Hát egy kis hátralékom miatt a végrehajtó járt nálam.

— De hiszen mással is megesk az, lelkem!

— Hisz nem is azért panaszkodom. Pedig elég baj az is. Hanem azért, mer' ... az a végrehajtó — hamis végrehajtó.

— Hogy, hogy. Tán nem igazi végrehajtó?

— Dehogyan nem igazi, vinné el az ördög! Ne is úgy tessék érteni, hanem úgy, hogy szemtelen végrehajtó ... Mikor fölírta a képet meg az asztalt, almákat látott az almáriomon. Kért, hogy adjak neki. Adtam neki, pedig — végrehajtó. Neki is adtam, a másik kettőnek is, akik vele vótak. A másik kettő eccerre csak kisomfordált az udvarra ...

— És a hamis végrehajtó bent maradt, ugy-e?

— Bent, hogy a ...

— És?

— És azt mondta, hogy adjak neki egy esőket ... Mondok: „Adjon a tehén!” Azzal erőszakkal átölelt ...

— És?

— Tekintetes ur, — folytatta emelt hangon, kipirultan a menyecske, — én tisztességes asszony vagyok! Van énnekem becsületes uram! Hát miért

engedik meg a tekintetes városi urak a végrehajtóknak az ilyesmit?

— Nem engedjük mi azt lelkem, de az a baj, hogy nem kérdezik tőlünk. Hanem mit kíván, mit tegyünk most a végrehajtóval?

— Hát tessék megbüntetni, ahogy érdemli! ... Mert nagyon haragszik az uram.

— Jó, akkor jegyzőkönyvet veszünk föl. Van valami bizonyossága is?

— Tanum az nincs, de ehol a bizonyosság!

— A menyecske ezzel három gombot tett a tanácsnok asztalára.

— Ez a végrehajtóé, mondta.

— A fölvetett jegyzőkönyvhöz terhelő bűnjelként mellékelte gombok sárgarézből való, a szélükön ezzel a vésett körirással: „Nur für gentlemen.”

Herr Oberlieutenant Lukács.

„Fütyülök a honvédtisztikarra.”

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 10.

Izgalmas katonai botrány foglalkoztatja most Ungvár lakosságát. A botrány egy vendéglőben történt két katonatiszt között, kiknek egyike a közös hadsereghez, másika a honvédséghez tartozik. A közös főhadnagy reprodukálhatatlan szavakkal sértette meg a honvédtisztet és az egész honvédséget, melylyel az ungvári közös tisztikar régóta ellenséges viszonyban van.

A katonai botrányról Ungvárról ezeket jelentik:

Ungvár egyik legelőkelőbb vendéglőjében a minap fényes mulatság volt, melyen az ungvári tisztikar igen nagy számban vett részt. A városban állomásozó 66. közös gyalogezred és 11. honvéd gyalogezred tisztikara között már régóta igen feszült viszony uralkodik. Különösen a közös hadseregbeli katonatisztek viselkedése érthetetlen gyűlölettel a honvédség iránt és ennek a gyűlöletnek már többször világos jelét is adták.

Ez a régi antipátia azután a minapi mulatságon botrányos esethez lett előidézve. Résztvevő a mulatságon Lukács Béla közös hadseregbeli magyar főhadnagy és Mokcsay Dezső honvédhadnagy is. Lukács egy nagyobb társaságban borozott, míg a szomszéd asztal mellett civilek között ült Mokcsay Dezső. Lukács úgy tízenkét óra felé, mikor már meglehetősen mámoros állapotban volt, felállott asztalától, odament a szomszéd társasághoz és az ottan ülő Mokcsay felé fordulva leirhatatlan szavakkal illette a honvéd tisztikart. Sértegetései között a legenyhébb ez volt:

— Fütyülök az egész honvéd tisztikarra!

A honvédtiszt észrevéve Lukács boros állapotát, eltávozott a vendéglőből és másnap provokáltatta a főhadnagyot. A főhadnagy két segéde azonban kijelentette, hogy nincs helye a párbajnak és becsületbírárság elé kell vinni az ügyet.

Az affér így a tisztí becsületbírárság elé került. A becsületbírárság azonnal szolgálaton kívüli állapotba helyezte a főhadnagyot, amíg az ügyet elintézik.

Ungváron az ügy mindenütt nagy feltűnést keltett. Most várják a fegyelmi ítéletet s ha ez nem is lesz súlyos, Lukácsot okvetlenül más garnizonba helyezik.

Pesti bankok vasgyűrűje.

Ma lépett életbe a fővárosi nagy bankok kartellje, amelylyel a vidéki pénzügyintézetek és a közönség helyzetét nehezíti meg.

Pénzügyintézetek harca.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 10.

A fővárosi nagy pénzügyintézetek meg egyezése alapján ma életbelépett a bank-kartell, amelynek egyelőre az a következménye, hogy a pénz, a hitel megrágul. A vidéki pénzügyintézetek nagy része tudvalevőleg nem részes a kartellben, mert budapesti képviselőjük, a pénzügyintézetek központi hitelbankja nem volt hajlandó a közönség ilyen kizsárolásába belemenni.

Fővárosi munkatársunknak alkalma volt a kartellen kívül álló központi szövetség egyik igazgatójával beszélni, aki a következőket mondotta a helyzetről:

— A kartell hatásáról csak néhány nap múlva lehet beszélni. Annyi bizonyos, hogy a kartell alapítóinak vérmes reményeinek nem fognak teljesülni, mert nem sikerült minden magyar pénzügyintézetet igájukba hajtani. Sajnos, arra nem lehet reményünk, hogy megtörjük a kartellt. De működését bizonytalanabbá tesszük és kényszerítjük azáltal, hogy kulánsabban bánjon el a felekkel. Mi magunk viszont intézeteinkkel teljesen a régi feltételek mellett bonyolítjuk le ezentúl is üzleteinket.

Ebből tehát látható, hogy a nagy bankok kartellje, helyesebben kizsákmányoló haditerve nem lesz olyan eredményes, amilyennek ők kieszték. Szembetalálják magukkal azokat a pénzügyintézeteket, amelyek nem akarnak a közönség bőrére meghizni, hanem elv gyanánt tüzik ki maguk elé a méltányosságot.

Igy hát kilátás van rá, hogy a pesti bankok erősnek hirdetett vasgyűrűje hamarosan összeroppan.

DAL A HÁREMÉRŐL.

— Levél a Szerkesztőhöz. —

Szerkesztő ur, régen megmondtam,
Mird ostobák az emberek,
Elég nekik bármily számárság,
Hogy nyomban lekesedjenek.
Most is örömjongást hallok,
Taps, hurráh zug fel szerteszét,
Mert sz a rokkant török szultán
Felosszlatta a háremét.

Az emberek becses bőrből.
Örömben kugranak
Mig én a dühtől, bosszúságtól
Agyonemésztetem magamat.
Mert ezt a nagy háremfelosztást
Csak az érti meg igazán,
Kinek legalább hat leánya,
Hat felnőtt lány van a nyakán.

Eddig is volt leány a földön
Annyi, mint csillag az égen,
Csapták is kegyetlenül, csunyán
A konkurrenciát nekem.
Az ifjak sohasem házasodtak,
De minnek is nősüljenek,
Mikor olcsón lehet pótolni
A drága feleségeket.

É: most az öreg, beteg szultán
Ránk zudítja háremét.
Lesz annyi lány a kontinensen,
Mint utcasarkon a szemét.
Ha az én édes hat leányom
Eddig férjet nem kaphatott,
Most már épen tehetem füstre
Szomorúan mind a hatot.

Szerkesztő ur, magában bírok,
Magának nem kell bajadér,
Elvárom, hogy példaadásul
A becsületes ultra tér, —
Még mielőtt egy háremhölgyet
Magas kegyelbe fogad —
Meneküljön! — siessen hozzám!
És vegye el a lányomat.

Kesergő családapa.

Felekezeti izgatás.

Szegeden a rendőrség vizsgálatot indított
egy káplán ellen, aki a zsidóság kiűző-
sét sürgető röpiratot nyomtatott.

Aki halálra ítéli a zsidóságot.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 10.

Rendkívül érdekes bűnvizsgálat indult
meg ma a közeli Szegeden, amint ottani
tudósítónk jelenti. Egy fiatal katolikus
segédlelkész lázító röpiratot készítettett,
amelyekben arra hívja fel a józan szegedi
népet, hogy kergesse ki maga közül a
zsidóságot, mert az megrontására tör.

A szóban levő fiatal káplánt néhány
hónap előtt helyezték át a belvárosi plé-
bániára. Ez a fiatal ember alig, hogy
odaérkezett, politikai akciót kezdett és
megalakította a Szegedi Katolikus Kör-t,
amelynek ma már sok tagja van. Val-
lásos jelszavakkal hódított a káplán, de
lassankint mind több politikai tendenciát
vitt akciójába, úgy, hogy az utóbbi idő-
ben néppárti alakulatról kezdtek beszélni
Szegeden.

A káplán nem elégedett meg ezzel,
hanem úgy látszik még erősebb akcióra
határozta el magát. Erre enged követke-
zteni az a cselekedete, amely most Sze-
geden városszerte nagy feltűnést és meg-
ütközést kelt.

Szombaton reggel ugyanis a segédlel-
kész több ezer röpiratot rendelt Leopold
Józsefné szegedi iskola-utcai nyomdájában.
A röpivekben a fiatal pap arra hívja föl
a lakosságot, hogy pusztítsa el a zsidó-
kat, mert azok kiszívják az ország véré-
t. Többek között ilyen sorok olvashatók benne:

„Ez a gyilkos fajzat nem kiméli
meg a mi népünket, hanem szabadon
pusztít a magyarság között. Nem ér-
demel ez kiméletet. Verjétek ki őket!”

Ez tudomására jutott egy szegedi hir-
lapírónak és még szombaton fölhívta rá
Somogyi Szilveszter dr. rendőrfőkapitány
figyelmét. A főkapitány rögtön intézkedett
a röpivek lefoglalása iránt, de azok közül
akkor már csak keveset találtak a nyom-
dában. A többit a káplán elvitette és
szétosztatta a nép között. A főkapitány
kijelentette, hogy fölhívják a káplán mű-
ködésére Csernoch János püspök figyelmét
és kéri elhelyezését.

HIREK.

Dienes Márton amerikai lapszerkesztő.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 10.

Dienes Mártonról, a Khuen-Héderváry-
féle parlamentárius vesztegetés hírhedt sze-
replőjéről, érkezik most hír Amerikából.
Dienes most az *Amerika* című kétheten-
ként megjelenő szépirodalmi folyóiratot
szerkeszti *William Barm* név alatt.

Dienes tudvalevőleg 1903-ban ment ki
Newyorkba. Ott először egy amerikai bank
levelezője lett; az intézetből nemsokára
kilépett és lapot indított *Amerikai Magyar
Ellenőr* címmel. Ez néhány esztendő fenn-
állás után megszűnt, mire Dienes nemré-
gen megalapította az „Amerika” című fo-
lyóiratot, melynek igazgatója is magyar
ember: *Unwald Sándor*, aki nemrég ment
ki Newyorkba.

Dienes lapja rövid idő alatt nagyon
kedvelt újságja lett az Amerikában élő
nagy számú magyarságnak. A lap legutóbbi
száma egy magyar tárgyú regény közlé-
sét kezdi meg: „*Kecskeméti Győző Ameri-
kában*” címmel. A regény szerzőjének
„egy kiérdemesült, hírneves detektív” van
megjelölve. A lap azonkívül magyaror-
szági képekkel van tele. Benne vannak
Kossuth Ferenc, Kiss Áron, azután néhány
szociálista vezér fotográfiái. Természetesen
gondosan titkolják, hogy *William Barm*
tulajdonképpen Dienes Márton.

Dienes az utóbbi hetekben családi
szerencsétlenség érte: anyósa, aki vele
együtt kivándorolt Amerikába, megőrült.

Dienes Magyarországon egyetlen em-
berrel tart fenn összeköttetést: régi ba-
rátjával, *Gottier Lajos* piliscsabai gyógy-
szerésszel, az *Egyetértés* volt munkatár-
sával. A napokban Budapesten járt Dienes
felesége és a család ismerősei között most
az a hír van elterjedve, hogy Dienes is
vissza szándékozik jönni Magyarországra.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése
szerint e hó 11 én az időjárás: Változékony, hűvö-
sebb, elvélve csapadék.

— A király Budapesten. Fővárosi tu-
dósítónk táviratozza: A király ősszel
hosszabb tartózkodásra Budapestre érke-
zik. A felség a dunántúli nagy hadgya-
korlatok befejezése után szeptember 20 án
Veszprémből a fővárosba megy. 1907.
tavasza óta nem volt a király Budapes-
ten, most hosszabb ideig fog ott tartóz-
kodni s közben néhány napot a gödöllői
kastélyban fog eltölteni. Az őszi delegá-
ciós ülészek alatt állandóan Budapesten
marad.

— Csöd egy volt főispán ellen. Fővárosi tu-
dósítónk jelenti: Id. Csáky Gyula gróf, a Ma-
gyar Bányarésztársaság elnöke, nyugal-
mazott főispán ellen több hitelvezetője a buda-
pesti törvényszéknél csödtét kért. Csáky gróf
évekkel ezelőtt tagja volt a *nagyhalmdgyi*
M i els és társa cégnek, amelynek Aradmegyé-
ben nagy erdőgazdassága van. Mikor Csáky
gróf a cégből kilépett, pört indított M i els el-
len, akit azzal vádolt, hogy őt megcsalta, ez
azonban nem nyert bebizonyítást.

— Vilmos császár és Zeppelin. Vilmos né-
met császárnak Zeppelin gróf és találmanya
iránt tanúsított érdeklődése az ismert részvét-
táviraton kívül már másban is megnyilvánult.
A császár ugyanis — mint Berlinből jelentik
— Zeppelin elpusztult léghajójáról most egy
ezüstmodell készítettett és ezzel gazdagította

gyűjteményét, melyben hadseregének összes
ujtásai és nagyobb szerű felszerelési miniatúr-
modellekben megvannak. Udvari körökben
most a császárnak ezt a mondását kolpor-
tálják:

— Nekem is kedvemre volna, hogy egy
ilyen hajón a légben repüljek!

— Sok hűhó semmiért. Egy paraszthajszál
óvott bennünket, aradiakat attól, hogy a héten a
felsőség nem adott ki egy olyan rendeletet, mely a
hanges beszédet, a trüsszentést, az autbuszok kúr-
tölését és a többi csendzavaró megnyilvánulást el-
tiltja. A detektívek ugyanis egész héten *Nobody* álár-
cába bujva egy *örriási, egy roppant titokkkaatos*
ügyben nyomoztak. Két idegen tudniillik egy ezer
koronást váltott a Központi takarékpénztárban a né-
hány aradi üzletben bevásároltak; ebből az ambici-
ózus detektívek azt okumálták ki, hogy ezek a
dolovai nábobot vagy legalább is a montenegrói fe-
jedelmet rabolták ki. Hát szó a mi szó, kevés
ember vált Aradon ezer koronást s van is valami
feltűnő abban, ha valaki egyszerre hat darab fehér
inget vásárol — készpénzen. Érdemes is, a meg-
éneklésre. De azért ha ritkák is az ilyen boldog
halandók, mégis csak vannak. Például az öreg *Arnold*
Ferenc, dacára, hogy már sok rossz iát tett a tűzre, mégis
szert tett néhány ezres bankóra, amely igaz uton került
hozzá. Mert hát minden igyekezet dacára sem lehetett az
öregre valami nagystilű érvágást rá bizonyítani.
Pedig hát mindent megtettek a bizonyítás érdeké-
ben. El is utaztak a detektívek Pancsovára, le is
tartóztatták az Aradról érkező *Arnoldot*; forgatták,
vallatták, de bizony haza kellett jönnök anélkül,
hogy leleplezték volna a dolovai nábob vagy a
montenegrói fejedelem betörőjét. Haza jöttek, de
mint a rendőrség jelenti, a nyomozás tovább folyik.
Ami természetes is. Hiszen a rendőrségnek az a
kötelessége, hogy nyomozzon, ha mindjárti ered-
ménytelenül is.

— Meggátolt katasztrófa. *Ruttkárol* távira-
tozzák: A Vág folyó a nagy felhőszakadás
miatt kiöntött medréről. Az áradat letépte a
turási vasutat éppen akkor, midőn a ruttkal
gyorsvonat keresztül akart menni rajta. Sze-
rencsére a mozdonyvezetőnek sikerült meg-
fékezni a vonatot, amelyet ezután visszavitt
Ruttkára, ahol a vonaton utazó később utas
hosszu időre megrekedt. A közlekedés egyelőre
szünetel.

— Petőfi és Zeppelin. Ez a két név a
„Münchener Zeitung” csütörtöki számában ke-
rült egymás mellé. A Zeppelin léghajó katasz-
trófájáról szól a lap tárcája, amelynek élén Pe-
tőfi következő versét idési az író:

Es fliegen uns're Hoffnungen, die schönen Vögel hoch —
Jedoch

Wenn sie am höchstem fliegen,

In reinster Himmelsluft sich wiegen,

Wo selbst der Adler Flug bereits ein traeger,

Da kommt die Wirklichkeit, der finst're Jaeger,

Und schiesset sie herab!

Petőfi.

A vers eredetije:

Szállnak reményeink, e szép madarak,

Midőn legjobban szállanak

S szíjják a mennyei tiszta léget,

Hol már a sas sem tanyáz,

Jön a való, a sord vadász

S lelővöldözi őket.

— Megsérült léghajó. Magyarországot ki-
véve minden művelt országban kísérleteznek
kormányozható vagy kormányozhatónak vélt
léghajókkal. Még a szegény Spanyolország sem
akar elmaradni és csakugy kísérletezik, mint
a gazdag Németország vagy Anglia. Eddigélő
azonban a spanyolok sem szerencsésebbek a
németeknél. Tegnap Guadalajarában kormá-
nyozható léghajó szállott fel, de vihar követ-
keztében a kormány megsérült, később pedig

a burkolat pattant el. A kapitány lélekjelenlétének köszönhető, hogy a légcső utasai baj nélkül le szállhattak.

— Egy magyar wivó az angol király előtt. Budapestről jelentik: *Fuchs Jenő* dr. budapesti kávéháztulajdonos, aki a londoni olimpiai versenyen a vívásban a legelső díjat nyerte el, ma meghívást kapott *Edvárd* angol királytól, hogy *Marienbad*-ban, az angol király előtt mutassa be vívási tudását.

— Ünnepeit orvos. Tegnap ünnepélyes közgyűlés keretében adták át *Polák Mór* dr. új-
aradi községt orvosnak, ki a községben nagy szerénysége mellett igazán önfeláldozóan és al-
dásdusan működik. A dr. *Árdrassy Gyula* gróf bel-
ügyminiszter elismerő sorait, melynek értelmé-
ben neki 26 évi ügybuzgó és szakavatott
egészségügyi szolgálataiért teljes elismerését
fejezi ki.

— Az elemi iskolák építési hitelét felfüggesztették. A szerdai közgyűlésnek póthitel kell megszavazni. A hat elemi iskolák építkezésénél már eddig is harminckéteszer korona több kiadás mutatkozik, mint a mennyit a költségvetés megengedett. Az építészeti bizottság ma tartott ülésében a hiteltulépés fedezésére azt hozta javaslatba, hogy a közgyűlés írjon fel a kultuszminiszterhez s kérje az építési államsegélynek megfelelő felelősséget.

— Parasztpárti népgyűlés Eken. A Magyarországi Parasztpárt vezetősége vasárnap délután négy órakor az aradmegyei Eken aia-
kult népgyűlést tartott. A gyűlésen tíz arad-
megyei község bevonásával mintegy nyolcezer
ember vett részt. A gyűlés előadója *Achim L.*
András pártelnök volt, ki hatalmas beszéd ke-
retében ismertette a parasztpárt programját;
rámutatott a kormány bűneire, majd az általa
nos választójog kérdését fejtette ki. A tét-
szés között. *Udán* Major Jenő dr. lapszerkesztő
német nyelvű beszédében szervezkedésre hívta
fel a népet. Ezután *Niedermayer József* emel-
kedett szólásra, ki óriási éljenzés között a nép
nevében a parasztpárt megalakulását jelentette
ki, végül a parasztpárt vezetőségét alakí-
tották meg. Eltűnt *Niedermayer József*, al-
előzők *Müller József* és *Osáshár István*, jegy-
zőnek pedig *Strifer Miksa*t választották meg.

— A szultán eskürekordja *Abdul Hamid* al-
kotmányt adott népének. A nép ujjongott örömeiben.
Akkor megígérte a Nagyur, hogy az alkotmányt
nem fogja megsérteni. A lelkesedés erre nőtt. A
padisah most megesküdött a sejk-ülizlam előtt,
hogy vigyázni fog az alkotmányra. Ekkor *Konstan-*
tinápoly nyugtalan lett. Mikor a szultán ezt látta,
megesküdött a Koránra. Az ifjatorokok bizalmatlan-
sága nem akart enyhülni. A szultán összehívta a
hatalmak követét és megesküdött előttük, hogy
nem nyúl soha a szabadsághoz. Ekkor valamivel
nagyobb lett a nyugalom. Azóta a szultán egy fran-
cia miniszternek és az ablakból az utcának is es-
küt tett az alkotmányra. Bizonyos, hogy még soha
alkotmányra ennyiszor nem esküdtek meg, mint a
friss török alkotmányra. Az ifjatorokoknak azonban
még ez az eskürekord sem elég és most azon
gondolkoznak, hogy a létező eskünek melyik
faját nem tette meg le a szultán. Csak arra ne ke-
rüljön majd sor, hogy a hatalmas padisah a sok
eskü dacára egy kis abszolútizmust csináljon!

— A holdkóros flu gyilkossága. Még emlé-
keztet az a gyilkosság, amely az év május
16-án éjjel Aradon a *Karlcsy* u. ca 13. számú
ház kertjében történt. *Basch István*, egy tizen-
öt éves borbélyinas agyonszúrta özv. *Köpe Im-*
réné, született *Fantoli* Julát, egy heven éves
matrónát. A gyilkos fiúról az orvosok megál-
lították, hogy holdkóros és a bűntettét beszámí-
thatatlan állapotban követte el. A törvényszéki
orvosok véleménye alapján a fiút a lipótmezei
tébolydába szállították megfigyelés végett. A
tébolyda igazgatója ma értesítette az aradi tör-
vényszéket, hogy indítsa meg az eljárást a

gyengeelméjű flu gondnokság alá helyezésé-
re iránt.

— Vasúti baleset Szakállházáról táviraton-
sák, hogy tegnap a 762. számú személyvonat
az állomás bejáratánál kisklott. A kisklás kö-
vetkeztében *Stern Dávid* beregszászi lakos
lába sínscsonttörést szenvedett. A forgalom aka-
dálytalanul folyik. Salgoru vizsgálat van folya-
matban.

— Szerelmi dráma. Budapestről jelentik:
A Szakállház u. ca 24. számú házban ma szerelmi
dráma történt. *Nopperspek Sándor* gyári mun-
kás lelőtte lakásadónőjének 16 éves szép
leányát, *Menyáncska* Evát, akibe szerelmes volt.
Azután maga ellen fordította a fegyverét, de a
golyó, amely mellébe fúródott, nem ölte meg.
A leány azonnal meghalt. A flu azért követte
el tetteit, mert a fiatal leány nem viszonzta
szerelmét.

— Merénylet egy rendőr ellen. Egy vak-
merő, kegyetlen bűntény tartja nagy izgalom-
ban *Mehala* község lakosságát. A bűntény ál-
dozata egy jobb sorsra méltó rendőr, aki hiva-
tása teljesítése közben, a köteleességvégsz
harcmezéjén sebesült meg, tettese pedig egy
fiatal cigány napszámos. A véres eset részle-
teiről a következőkben számolunk be:

Egy mehalai kocsmában rendbontó, lár-
más duhajkodást vitt véghez *Rada Szatáru*
Jován tizannyolc éves cigány napszámos. Eke
Csinku György rendőr felszólította, hogy azon-
nal hagyja el a kocsmát s azután el is kísé-
re a cigányt a község háza felé. Utközben *Radu*
Szatáru hirtelen kést rántott s azt marko-
latig dőtte a rendőr mellébe oly erővel,
hogy a kést csak az orvos tudta ezután ki-
rántani. A tettes futásnak eredt, a csendőrök
felkutatták az egész határt — hiába. Reg-
gelre azután kiderült, hogy egyenesen az ügyész-
ség fogházába ment, ahol azután, miután az
esetet előadta, le is tartóztatták. A vizsgálat
megindult.

— A vasárnap öngyilkosai. Budapestről jelen-
tik: Tegnap ismét egész csomó ember akart n
halálba menekülni. A budapesti vasárnap arról
nevezetes, hogy az egész héten felgyűlekedett
keserűség akkor tör ki az agyongyő őrt, ki-
siklott ekszisztenciákból. Ráérnek kicsit gon-
dolkodni s csoda-e, ha ilyenkor kétségbeesetten
egészen feledni akarnak?

Az öngyilkosságok sorát tegnap hajnalban
Krause Anna egri születésű husz éves hiva-
talmnoknő kezdte meg, aki a London szállodában
szublimátoidot ivott. Súlyos belső sérülések-
kel került a Rókusba. Tettenek oka ismeretlen,
mert kihallgatni még nem lehetett. — *Schind-*
ler Anna negyvenéves asszony, aki *Sztiványi*
Rezső miniszteri számvizsgálónál lakott *Szent-*
lőrincen, tegnap este a *Döbrentel-tér* mellett a
Dunába ugrott, de a hideg víz kijózanította és
kiuszott a partra. Az Erzsébet hidon át a pesti
oldalra jött, itt jelentkezett a posztoló randőr-
nél, aki a kapitányságra vitte a félig elalélt,
beteg nőt, ahonnan a mentők bevitték a Ró-
kus-kórházba. Itt elbeszélte, hogy sőgora és
huga, *Sztiványi Rezső* miniszteri számvizsgáló és
neje rosszul bántak vele, azért akart öngyilkossá-
lenni. — Az *Yol Miklós-tér* 2. számú ház második
emeletéről tegnap délután egy öreg ember az
udvar kövezetére vetette magát és meghalt. Ki-
lélet megállapítani nem sikerült, holtestét be-
szállították a törvényszéki orvostani intézetbe.
Később bejött a főkapitányságra *Neuwelt Ká-*
roly hivatalnok s bejelentette, hogy atyja, *Neuwelt*
Armin 70 éves magánzó eltűnt *József* körut 77.
sz. lakásáról. A személyleírás ráillett az *Yol téri*
öngyilkosra s a boncteremben *Neuwelt Ká-*
roly rá is ismert apjára, kit aggkori gyenge-
sége keseríthetett el és kergette őt a halálba. —
Micsinai Rozália negyven éves hajadon sza-
kácsnő *Damjanich* u. ca 14. szám alatti szolgálá-

lati helyéről azzal távozott, hogy öngyilkossá-
less. Kiss János negyvenkét éves nős posta-
főtiszt *Mozdony-utca* 10. szám alatti lakásáról
eltűnt. Családja attól tart, hogy öngyilkossá-
lett. *Lisztner Emil* huszonnégy éves nőilen
szigorló mérnök *Mária* u. ca 7. szám alatti
lakásáról tűnt el hasonló körülmények között.
Már napok óta buskomor volt.

— Nagybeteg a zugbankár. Budapestről ír-
ják: Csak a napokban bocsátotta szabadon a
budapesti büntetőtörvényszék vádtaácsa *Neu-*
mann Miksa zugbankárt. Leírhatatlan volt *Neu-*
mann Miksa öröme, amikor elhagyta a fogházat.
Es azonban nem tartott sokáig. Neumannnak a
kiszabadulása után a már évek óta gondosan
gyógykezelte gyomorbaja felújult. Ma súlyos bete-
gen fekszik lakásán. Az orvosok (*Neumann*
olyan flu, aki több háziorvost tart) gyomor-
rákot konstataáltak, amelyen, tekintettel a beteg
zugbankár előrehaladott korára, műtétet vég-
rehajtani nem lehet. Neumann egyedül a fog-
háznak tulajdonlta betegsége elmérgesedését.
Mindezek dacára *Neumann* folyton a bűn-
ügyével foglalkozik. *Désy Géza* dr. védő-
jéltől naponta kér felvilágosítást a bűn-
ügy folyamáról. Most is ártatlannak vallja ma-
gát és tisztáznai szeretné azt a sok súlyos vá-
dat, amelyekben a német feljelentések alapján az
ügyész még ma is oly szorgalmasan nyom-
moz. Tekintettel arra, hogy oly nagy számban
érkeztek a feljelentések és hogy minden egyes
ügy külön büncselekményt képez, a vizsgálat
valószínűleg nagyon hosszú ideig fog elhúzódni.
Főtárgyalásra tehát a jövő tavasz előtt semmi
esetre sem kerülhet a sor.

— Hívesgyilkos hajókormányos. A pancsoval
határszéli rendőrség táviratban értesítette a
budapesti főkapitányságot, hogy *Balek Márton*,
a Pancsován állomásozó 6523. számú uszályhajó
kormányosa hívesgyilkos kísérlet után meg-
szókkott. Zimonyból Budapest felé szökött.

— Aradváros közgyűlésének folytatolagos sor-
rendje a következő: A gazdasági széknek előter-
jesztése a jövő évi szén szükségletnek fedezése,
illetve a szerződésnek *Kneffel K.* és fia céggel 3
évre való megkötése iránt. — A tiszt ügyész-
ség bemutatja a *Szuchy József* a második polgári fiu-
lakola céljaira szükséges telekre vonatkozó adás-
vételi szerződést jóváhagyása végett. — *Cziffra Mi-*
hály fogyasztási adó kezelőségi vizsgáló kérvé-
nye nyugdíjaztatása iránt. — *Vlakovits Dusan* és
Brassay Ernő adótitestek kérvénye személyes pótlék
utalványozása iránt. — *Schlinger Antal* városi ke-
rekgyártó kérvénye fizetés emelés iránt. — Az
építkezési bizottság jelentése a hat elemi iskolánál
felmerült több kiadás tárgyában. — A tiszt ügyész-
ség beterjeszti az aradi bútorkészítő iparosok szö-
vetkezetével a hat elemi iskola felszerelési tárgyai-
nak szállítása iránt megkötött szerződést jóváhagyás
végett. — *Brassay Ernő* adótitest kérvénye 8 havi
fizetési előleg utalványozása iránt. — A tanácsnak
előterjesztése a nagyváradi utnak légszesszel való
világítása tárgyában. — *Pihler János* kérelme föld-
bérletének egy évre való meghosszabbítása tárgya-
ban. — *Jónás Jakab* felebbezése a tanácsnak azon
határozata ellen, melylyel a Szabadság-tér északi
sarkán állott árusító oszlopnak eltávolítását el-
rendelte. — A tanács előterjesztése *Nemes Zeig-*
mond dr. törvényhatósági bizottsági tagnak az aradi
vár börtönében elzárt boszniai foglyok elítélése ügyé-
ben tett indítványa tárgyában. — *Balog Sándor*
rendőrtizedes kérvénye nyugdíjazása iránt. — A ta-
nács beterjeszti a kormányhatóságilag jóváhagyott
községi adómentességre vonatkozó szabályrendeletet.
— *Schwellengreber Gyula*, *Hidvégi Antal* és *Fehér*
János napidíjas végrehajtók kérvénye napidíjainak
3 koronára felemelése iránt. — *Stojka József* kérvé-
nye működési pótlék utalványozása iránt.

— A sósorszesz. A fővárosi lapokban ol-
vasuk: A belügyminiszter rendeletileg eltil-
totta minden olyan sósorszesz feliratú gyógy-
szer árusítását, a mely a sós és sorszeszen
kívül egyéb alkatrészeket is tartalmaz. E ren-
dele a főorvosi hivatal immár végrehajtotta,
amennyiben a tanács révén utasította a kerü-
leti előjárókat, hogy a kifogásolt sósorszesz-
készítmények gyártását és elárúztatását tilták
be s a készleteket kobozták el. A rendelet

végrehajtását a tiszt főorvos maga fogja ellenőrizni. Ajánlatos tehát, hogy a mi kereskedőink is alkalmazkodjanak a rendelethez, nehogy kellemetlenségük és káruk legyen az eltiltott sósborzeszek elárúsítása miatt. 5815

— Molypusztító és rovarpor legjobb minőségben Vojtek és Weisznál Aradon. 191.

Ma nagy tombola-estély Kovács és Novotny

Vadászkürt-vendéglő kerthelyiségében.

Tombola-jegy 60 fillér.

Főnyeremény:

Egy ponni ló.

A nagyérdemű közönség szíves figyelmébe ajánljuk folyó hó 14-iki, pénteki tombola tárgyak megtekintését Fischer Mór üvegkereskedő kirakatában, Andrassy tér 20.

Esténként Gyurkovits András zenekara
hangversenyez.

● A kiváló bőr- és kőműves gyógyterráz ●

SALVATOR

vesz- és hólyagbajoknál, köszvényeknél, csukorbetegségnél és burnusis vártalmaknál kitűnő hatás. Természetes vasmentes savanyúvíz.

● Lehető árányviszonyok között vagy a Salva-Lipóci ●
Salvator-terráz Várfalután Budapest, V. Ródlifrakpart 1.

KOZGAZDASÁG ÉS KÜZLEKEDÉS.

Budapesti ár- és értéktáza.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, augusztus 10.

Kínálat, vételkedv kielégítő, változatlan árak.

Az árak az alábbiak szerint állnak:

	Déli szárlat	2 órai szárlat
Buza áprillisa . . .	11.54—11.55	11.50—11.51
Buza októberre . . .	11.14—11.15	11.14—11.15
Zab októberre . . .	8.15—8.16	8.15—8.16
Rozsa októberre . . .	9.27—9.28	9.26—9.27
Tengeri májusra . . .	7.23—7.24	7.20—7.21
Tengeri augusztusra . . .	7.70—7.71	7.63—7.64

Zárul 5 órakor;

Utóközse üzletellen.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Augusztus 10. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 129—130 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 130—131 fillérig; könnyű páronként 230 kilogrammig terjedő súlyban 133—137 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéselétssám: Augusztus hó 6. napján volt készlet 37.470 darab, augusztus 7. napján főlhajtatott 234 darab, augusztus 7. napján elszállítatott 427 darab, augusztus 8. napjára maradt készletben 37.327 darab. A hízott sertés üzlet irányzata: változatlan

IDEGENEK ARADON.

— Augusztus 10. —

Fehér Kereszt szálloda. Kállay Jenő ellenőr Budapest. — Massény Imre pénzügyőri biztos Miskolc. — Puk Emil utazó Prága. — Heivezel Henrik utazó Bécs. — Messzer Károly Csaba. — Moskovitz Henrik katonai élelmezési tiszt Arad. — Veres Lajos utazó Gyula. — Schlesmayer Miksa utazó Budapest. — Balázs József utazó Beregszász. — Mamer Kálmán mérnök Brád.

Központi szálloda. Klein Gyula tűzerhadnagy Lippa. — Dick Győző utazó Budapest. — Stiller Manó asztalos Bécs. — Weinsestein Gusztáv asztalos Bécs. — Virág Sándor körjegyző Petris. — Bagaméri József pénztáros Kolozsvár. — Reichenfeld József utazó Budapest. — Bercz Armin utazó Buda-

pest. — Lányi Ignác kereskedő Debrecen. — Bartmes Péter utazó Budapest.

Vass szálloda Margineán János tanár Zombor. — Morvai Lajos ellenőr Arad. — Mangu Tivadar tanító Vadász. — Binetter Miksa gyárigazgató Kismánya. — Veider Zsigmond utazó Budapest. — Kreisner János máv. tisztviselő Baja.

Pannonia szálloda. Meszner Alajos mérnök Petrozsény. — Hei Mátyás mérnök és neje Nagykinda. — Hanák Sándor körjegyző Beél. — Veiderman V. könyvelő Nagyszentmiklós. — Peaka Sándor lelkész Nagyhalom. — Müllner Endre őrmester Debrecen. — Kegyes Gyula dr. ügyvéd Budapest.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Műsor 1908. augusztus hó 11-én, kedden:

1. Minden utakon keresztül. Bohózat. — 2. A nyomor hatása. Megható életkép. — 3. Színész akart lenni. Nevettető. — 4. A virágáros leány. — 5. A baba lova. Eredeti felvétel. — 6. A vívó rester araja. Színes kép. — 7. Amor csinyjei. Humoros. — 8. Ő nagysága férjét várja. Kacagtató.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda.

Előadások: Este 7 órától 11 óráig.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér.

A felelős szerkesztő távollétében a szerkesztésért felelős:

Bolgár Lajos.

NYILTTER.

Herbstein Mór a maga, fia Izsó, valamint a rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy felejtethetlen imádott hitvese, a forrón szeretett anyja, jó gyermek, testvér és rokon

Herbstein Mórné

szül. Iritz Julia

életének 52 ik és boldog házasságának 20 ik évében, folyó hó 9-én, délután 4 órakor, rövid szenvedés után elhunyt.

A drága halott hült tetemét folyó évi augusztus hó 11-én, délelőtt 10 órakor fognak a gyászházból (Hunyadi-utca 1.) az israelita sírkertben örök nyugalomra tétetni.

Áldás és béke lengjen drága hamvai felett!

Arad, 1908. augusztus hó 10-én.

Öz. Iritz Mártonné anyja. Sterné, Iritz Cecília, dr. Dominusné, Iritz Kornélia, Iritz Sámuel, dr. Iritz Mór, Iritz Sándor, Iritz Izsó, dr. Iványi Hugó, testvérel. Herbstein Cecília, Iritz Sámuelné, öz. Iritz Dersóné, dr. Iritz Mórné, Iritz Sándorné, Iritz Izsóné sógornói. Stern Jakab, dr. Dominus Simon sógorai. 2677

Dr. Singer József

a bőr, nemi és vizeletszervi bajok
szakorvosa.

Kosmetikai rendelő-intézet.

Orvosi laboratorium.

Rendel: d. e. 8—10., d. u. 2—5.

2674 Kossuth-utca 1. sz.

400 kat. hold szántó

400 hold erdővel,

5000 korona bér mellett

közel Aradhoz

k i a d ó.

Bővebbet Asbóth Gyula Arad, Deák Ferenc-utca 6. 2625

Pénzének
ellensége,

ki azt francia pezsgőért szórja, mikor
egyenértékű hazai terméket sokkal ol-
csóbban kaphat.

BERSON
GUMMI
SARKOK

Nagyon kellemes. Csendes, halk lépés. Idegeseknek, fejfájásoknak nélkülözhetetlen a Berson gummisarok. Minden e szakmába vágó üzletben kapható. Kizárólag a „Berson” feliratu a valódi.

Sigmund Beer & Söhne
Wien, VII/2 5787

Folttisztító-benzin

0.700/705. kétszer rektifikálva és fi-
nomítva, legjobb minőségben, továbbá

Automobil-benzin és Motor-benzin

mindenkor bármily mennyiségben, leg-
gyorsabban kapható a

Kőolajipar-Részvénytársaságnál DEBRECZENBEN.

Aradi főraktár és képviselő: 2596

Steinberger Ignác urnál,
Aradon. Telefon 512. sz.

Telefon 683.

FISCHER ÁRMEN

szobafestő és mázoló.

Vörösmarthy-utca 3.

A legegyszerűbbtől a legdiszesebb
kivitelig elvállal munkákat ugy
helyben, mint vidéken. 1905

DELÉN,

szövet, zefir, ruhavászon, kreton,
batiszt stb. gyönyörű választékban

Hoffmann Sándor

ezégnél 1881

Arad, Színház-épület.

Vidékre mintákat készséggel küldök.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság az Ó-Bessenő községben a római katolikus lelkész lak helyreállítási összes munkáira Aradon, a jószágigazgatóság hivatalos helyiségében 1908. évi augusztus hó 30-án nyilvános versenyárgyalás fog tartatni.

Ajánlatok az összes munkákra egy összegben és fent nevezett jószágigazgatóságnál beszerezhető mintalapokon teendők.

Előirányzati összeg a kincstárt terhelőleg 14563 K. 68 fillér, a hitközség pedig az építkezéshez szükséges összes kézi napszámokat és fuvarokat természetben fogja szolgáltatni.

Az ajánlatban az ajánlati végösszeg számokkal és betűkkel irandó.

Az ajánlatban az ajánlati összeg 5%-ának megfelelő bantpénznek valamely állampénztárnál történt letételét igazoló pénztári nyugta vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolata csatolandó.

Az ajánlathoz készpénzt vagy értékpapírt csatolni nem szabad.

Az egy koronás bélyeggel ellátott, borítékba zárt és kellelőleg lepecsételt ajánlatban ajánlattevő köteles kijelenteni, hogy a tervezetet, költségvetést, vállalati általános és részletes feltételeket, végül a helyviszonyokat ismeri és magát azoknak aláveti.

A lepecsételt és sértetlen boríték a következő felirással látandó el: „Ajánlat az Ó-Bessenő róm. kath. lelkész lak helyreállítási összes munkáira.”

Jogosult versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy kellelőleg felszerelt ajánlataikat legkésőbb f. évi augusztus hó 30-án délután 11 óráig a fent nevezett hivatalhoz nyújtsák be, ahol ugyanazon déli 12 órakor fel fognak bontatni.

Fenti kikötéseknek meg nem felelő, vagy elkésve érkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság a beérkezett ajánlatok közül szabadon választ s fenntartja a jogot esetleg az összes ajánlatokat mellőzni.

A vonatkozó tervezet, költségvetés, szerződés tervezet, valamint a vállalati általános és részletes feltételek az aradi m. kir. jószágigazgatóságnál a rendes hivatalos órák alatt betekinthetők.

Arad, 1908. évi augusztus hó 5-én.

2657

Magyar királyi jószágigazgatóság.

MESÉS SZÉPSÉG

Gyönyörű fehér
tisza arczbőrt

el lehet érni a világhírű Hajós-féle

ARADI
IBOLYA-CREM

használatát által.

Ara egy tégelynek 1 korona.

Óvakodjunk utánzatoktól.

Lábizzadás,

kéz- és hónaljizzadás

ellen páratlan jó hatású és
legújabb találmányu szer a

PEPPÓ

egy párszori ecseteléssel,
különösen nyáron az oly
kellemetlen izzadást azonnal
megszünteti.

Ara egy üvegnek 1 korona.

Kapható a készítőnél:

241

HAJÓS ÁRPÁD gyógyszerárában

Arad, Andrassy-tér 22., megyeházzal szemben,

továbbá minden gyógyszerár, illatszerüzlet és drogeriában.

BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNYVIZ

Kitűnő hatású vese- és hólyagbajoknál.

Szénsavdus, keHemec, savanykás ízű, vasmentesített,

rendkívül üdítő asztali víz.

Üdit, gyógyít! Orvosiilag ajánlva.

Ivógymódra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemedence idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésénél, a légutak és a kiválasztó szervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásnak bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a ferráskezelőség:

Muschong buziasli gyógyfürdő igazgatósága Buziasfürdön.

Cement hornyolt cserép

a legjobb fedő anyag. Vizáthatlan!

Örökké tart!

Tégla, Cserép

legjobb minőségben állandóan
raktáron 757

Pollak Sándor

tégla, cserép és cementárú gyárában

Mikálán

Telefon 5—15.

Városi iroda: Erzsébet-körút 37., 1. em.

Permetező javítások elfogadtatnak

M. kir. szabadalmazott

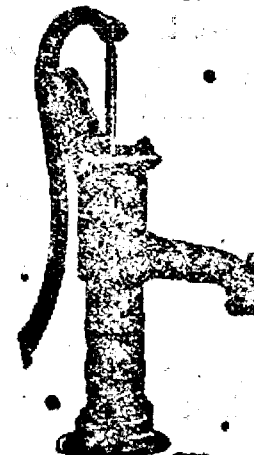
Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű
gummi csövek legolcsóbb gyár-
árakon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó
cseppig kifolyik, a szőlő magvak,
héjak és egyéb tisztáltsátságok
azonnal továbbbittatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéseért 8 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Községeknek legalkalmasabb,
mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéseért 8 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségű beülgummirozott kendercsövek a legolcsóbb árban.

Kutak

a hozzávaló

csövekkel

olcsóbbak és
jobbak, mint
bármely bel-
vagy külföldi
gyárban.

Hönig-Ottó

m. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő. 351

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Hair regenerator.

Ártalmatlan készítmény,
mely az ősz hajnak eredeti színét adja vissza. Nem festék, hanem a gyökerekre ható készítmény, melytől a haj puha selyem fényű és ugyanolyan színű lesz, a minő az eredetileg volt, korpa képződés megszűnik, ugyancsak a haj hullása is, nem piszkol.

Ára 2 korona. 371

Földes Kelemen

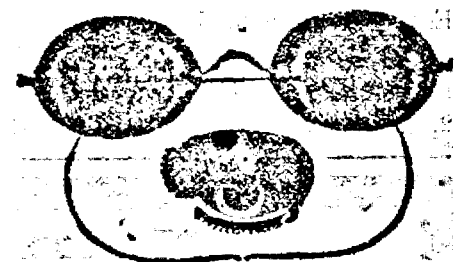
gyógyszertára Aradon.

Előrendel. látszerész üzlet.

DICK SAMU

Órák és látószerek

Arad Andrássy-tér és Weitzer János-utca száján

Kiad és javít mindennemű órákat két évi jótállás mellett a legolcsóbb árakon. Raktáron tart mindennemű színházi látószereket a legkülönbözőbb kiállításban, legfinomabb lorgnettek, orrszűrők és szemüvegek, arany, ezüst, nickel és tekenőbika csont keretekben, legjobb üvegekkel.

• Nagy raktár sűrűségi fokmérőben, bor, must és szesz részére továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivitelek.

Szemüvegek és orrszűrők orvosi rendelet szerint azonnal készíttetnek.

Használt

ó l o m

megvételre kerestetik

APRO HIRDETÉSEK.

A legolcsóbb és legjobb

építőmész nagyban megrendelhető
Asbóth Gyulánál Arad, Deák Fe-
renc-utca 6. szám. 2640

Kunyadi-utca 1. sz.

3 szobából álló utcai lakás és mel-
lékhelyiségek november 1-től ki-
adó. 2662

17 éves gráci német-bonne

ajánlkozik 1—2 gyermek mellé.
Czime: Kurticsi-ut 10. 2672

Kerékpár

teljesen jó karban eladó. Sörak-
tár, Karolina-utca 7. 2676

Egy jókarban lévő zongora

eladó. Batthyány-utca 28., I. em. 4.
2644

Magányos ház

kerttel, a belváros közvetlen kö-
zelében kiadó. Közelebbi felvilágo-
sítás Flórián-utca 9. szám alatt.
2645

Az aradi turista egyesület

Arad-Hegyaljai uthálózatának tér-
képe. Automobilosok, kerékpáro-
sok és turisták használatára 50
fillér leszállított áron kapható
Ingusz I. és Fia könyvkereskedésé-
ben Aradon. Telefon 517. 201

Egy Wertheim-szekrény eladó.

Petőfi-u. 4., ajtó 8.

Eladó!

Egy jó karban levő két szárnyas
nagy kapu; üzlet ajtó és egy ki-
rakat rollókkal. Cím: Forray-utca
2. sz. alatt. 2591

310—1908. g. sz. sz.

Árverési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági
széke folyó évi augusztus hó 17.,
18. és 19-én reggel 8 órakor a
városháza földszinti kistermében
a város tulajdonát képező ingat-
lanokat adja bérbe nyilvános ár-
verésen.

Az árverésen részt lehet venni
írásbeli és szóbeli ajánlatokkal. Az
írásbeli ajánlatok lezártan, a szó-
beli árverés megkezdése előtt
nyújtandók be, s csak akkor vét-
tetnek figyelembe, ha azokhoz a
bánapénz letételére vonatkozó
pénztári letétjegy csatolva van,
s ajánlattevő kijelenti, hogy az ár-
verési feltételeket ismeri.

Bánapénzzül a kikiáltási ár
10%-a teendő le készpénzben,
vagy elfogadható értékpapírokban.

Az árverési feltételek és a
bérbeadandó földek jegyzéke az
árverést megelőzőleg a városháza
104. számú irodájában a hivatalos
órák alatt megtekinthetők.

A 7511—152/1908. számú köz-
gyűlési határozat nyomán a gaz-
daközönség tájékoztatása céljából
ez alkalommal főleglyük, hogy
oly esetekben, amikor az egyes
bérlok a 3, illetve 6 évre bérbe-
vett területen konyhakertészetet
üznek és az ezirányban kívánal-
maknak mindenben megfelelnek;
a bérleti időtartam újabb árverés
mellőzésével a közgyűlés által a
bérleti idő elteltével meghosszab-
bítható.

Feltételt képez, hogy a bérlo
viz mellett fekvő 5 holdas bérle-
ten legalább 2 $\frac{1}{2}$ holdon, más bér-
leten legalább 1 $\frac{1}{2}$ holdon üzzön
konyhakertészetet.

A bérlo elsősorban a közélet-
mezésre szükséges növényzetet, s
csak másodsorban a tömegcikke-
ket köteles termelni.

Arad, 1908. július 27.

A gazdasági szék.

A hölgyek tudják legjobban, mily
fontos a **szép üde arc**,
mily hatalom és kincs az, mily
előnyökben részesül egy szép nő.

Szépnek lenni azonban nagy
feladat, nem elegendő, hogy valaki
csinos, fess, megnyerő külsejű és
kedves legyen, hanem a legfonto-
sabb, hogy az arcra tiszta legyen.

A nők tudják ezt és azért igen
nagy gondot fordítanak az arcbor
ápolására és a szépség emelésére.

A Földes-féle Margit-Creme

az egyedüli szer, mely 5—6-szori használat után eltávolít kiütéseket,
pattanásokat, szeplőket, májfoltokat és az arcot hófehérré teszi.

A **Földes-féle MARGIT-CREME** páratlan és csodás
arc-szépítő és a szépséget megőrző hatását mi sem
bizonyítja fényesebben, mint azon körülmény, hogy a Wienben
rendezett „Ausstellung für Moderne Gesundheits und Schön-
heits pflege“ nagy aranyérmet és díszoklevelet nyert.

A **MARGIT-CREME**, miként azt számos vegyvizsgálat
igazolja, ment minden káros anyagtól és így az arcot bár-
mily ideig használják is azt nemcsak nem rontja, hanem
késő öreg korig ifjú üdeségében tartja meg.

Készítette:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Kapható az egész világon. Ár 1 korona.

281

Lényeges árleszállítás

fehérnemű, vászon, chiffon és asztalneműeknél.

Megjegyezzük, hogy nem holmi kétes minőségű, hanem
elsőrendű általunk garantált jó áru kerül olcsó eladásra.

Fentiekén kívül:

Czérna vászon maradékok

méterenkint 70—80 kr.,
egész vékony 90 kr.-ért.
80% megtakarítás.

Chiffon és mada- polan maradékok

3 mt.-tól 8 mérig darabokban
27 és 32 krajcár méterre
Kiváló jó minőségűek.

3000 méter

egyféle egész finom ba-
tiszt chiffon 60 kr. he-
lyett 45 krajcár.

Ritka alkalmi vétel!

Pamut vászon maradékok

erős szálú 30 krajc., kö-
zép szálú, minden fehér-
neműre alkalmasak, 32
krajcár méterre.

Fenti maradékok igen
alkalmasak

Internátus

kelengye összeállítására.

Intézeti kelengyeleány
és fiuk részére

készen raktáron vannak
vagy előnyös áron ké-
szíttetni vállaljuk.

Rosenblüh H. és Társa

divatáruház.

391

Értesítő.

A mezőhegyesi m. kir. állami ménes tisztí-legénységi és
kórházi ágyneműinek, továbbá a kórházi fehérneműek mosása
és javítása, végül a lovászfiúk fehérneműinek mosása 1909
január 1-től kezdődő három évre a mezőhegyesi m. kir. állami
méneparancsnokságánál 1908. évi szeptember hó 24-én délelőtt
10 órakor nyilvános ajánlati tárgyalás után biztosítottik.

A közelebbi feltételek a mezőhegyesi m. kir. állami mé-
nesparancsnokságánál megtekinthetők, ahol az ajánlathoz a
szükséges űrlapok is kaphatók.

Mezőhegyes, 1908. augusztus hó 7.

2673

A mezőhegyesi m. kir. állami méneparancsnokság.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festőgyáranak festőjével.